

60/ก

ปิ่นทาสี

เรื่อง การศึกษาโครงการใช้เคมีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรและ
การบริการท่าอากาศยานหลวงคชภรณ์

T097779

โดย
ปิ่นทาสี คำเฟื่อง
ภควิภา นรินทร์ภักติกนกพร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง

ปิ่นท.
ป 622 ก
9526

ปพ.
ป 622 ก
2526
B. 2

เลขหมู่... ๑๖.๑
เลขทะเบียน... ๑๑๗๗๑๑
วันเดือนปี... 9 JUN 2009

ห้องสมุดคณะเทคโนโลยีการเกษตร
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง

บทคัดย่อ

ในระบบธุรกิจทุนนิยม ซึ่งดำเนินการอยู่ในเศรษฐกิจของไทยปัจจุบันเป็นระบบ
ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันด้านการค้า ทั้งที่หวังประโยชน์ซึ่งกันและกัน จึงเกิดการเอาเปรียบ
เอาเปรียบกัน ทางรัฐบาลจึงใช้ขบวนการสหกรณ์มาแก้ไขปัญหาลำนี้ เหนือที่ผ่านมาสหกรณ์
แต่ละสหกรณ์เกิดการแข่งขันกันเองในทางการค้ารวมทั้งการค้าข้าวด้วย ทำให้แต่ละสหกรณ์
ประสบปัญหาขาดเงินทุนดำเนินการและขาดการประสานงานกัน จึงจัดให้มีโครงการเชื่อมโยง
บริการสินเชื่อเพื่อการผลิตและการบริการตลาดข้าวสหกรณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการ
ประกันราคาข้าวของรัฐบาล

การดำเนินการธุรกิจของสหกรณ์ในโครงการนี้ เพื่อสามารถบริการความต้องการ
ของสมาชิกได้ครบวงจร ได้แก่ การให้บริการรวบรวมข้าวเปลือก การจำหน่าย การแปร
รูป และการรวมกันซื้อรวมกันขาย เป็นต้น และยังทำการประสานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ
กับสหกรณ์ และสหกรณ์กับสหกรณ์ เพื่อให้ขบวนการสหกรณ์ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ทางด้านการวิเคราะห์ราคาข้าวเปลือกทั้ง 5 % และ 10 % เวลาไม่มีอิทธิพล
ต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาเท่าใดนัก ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ราคาข้าวเปลือกเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับ
ภาวะเงินเฟ้อ ราคาข้าวสารนั้นเวลาไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคามาก ส่วนทาง
ด้านความต้องการสินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร สมาชิกมีความต้องการเงินทุนเพื่อเพิ่ม
ผลผลิตและปรับปรุงฐานะของตัวเองสูงขึ้นทุกปี

การดำเนินงานของโครงการนี้ที่ผ่านมามีประสิทธิภาพพอสมควร แต่ก็
ยังประสบปัญหาต่าง ๆ อีกมาก เช่น การรวบรวม การแปรรูป การจำหน่าย การส่งมอบ
และเงินทุนในการรวบรวมข้าวเปลือกในฤดูกาลผลิตใหม่ เหล่านี้เป็นต้น แต่ก็ยังมีได้ประเมิน
ไปขึ้นขั้นประสบความล้มเหลว เพราะยังอยู่ในช่วงแรกของการดำเนินการอยู่ ยังเหลือเวลา
อีก 2 ปีข้างหน้าเป็นเครื่องพิสูจน์การดำเนินการของโครงการนี้

ขบวนการสหกรณ์เท่าที่ผ่านมาตั้งแต่เริ่มตั้งจนถึงปัจจุบัน การดำเนินการส่วนใหญ่จะเป็นไปในรูปประชาสงเคราะห์ เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของชาวนาเท่านั้น การที่สมาชิกจะสามารถยืนอยู่บนลำแข้งของตัวเองมีน้อย เนื่องจากการบริหารส่วนใหญ่จะมาจากนโยบายของรัฐ ดังนั้นการที่องค์กรชาวนาที่ใช้ขบวนการสหกรณ์เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาระบบธุรกิจของชาวนาเองจะประสบความสำเร็จได้ยาก เพราะชาวนาเท่านั้นที่สามารถมองปัญหาของตนเองออกแต่ยังขาดผู้นำในการปฏิบัติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

ข้าพเจ้า นอกจากจะเป็นแหล่งที่มาของอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรทั้งประเทศแล้ว ยังเป็นแหล่งของเงินตราต่างประเทศอีกด้วย แต่ตัวเกษตรกรผู้ทำนาชาวอินเป็นประชากรกว่าร้อยละ ๓๐ ของประเทศ ต้องประสบชะตากรรมแห่งความยากจน ซึ่งเป็นที่มาของปัญหาภาคชนบท และยิ่งนำไปสู่ปัญหาพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยมวลชนอีกด้วย การสังเคราะห์ปริมาณของปัญหา คำเนื่อก็คงตอกกันมายาวนาน โค้ประบุปธรรมของปัญหาออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นทุกที จึงได้รับการรณรงค์ออกมาเป็นนโยบายในการบริหารประเทศของรัฐบาลหลายยุคหลายสมัย จนกระทั่งปัจจุบันนี้มี "โครงการเชื่อมโยงบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตและการบริการตลาดข้าวของสหกรณ์" เข้ามานักไขปัญหาของเกษตรกร ซึ่งได้ได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป รวมทั้งผู้เรียบเรียงด้วย ซึ่งได้พยายามเรียบเรียงปัญหาพิเศษเรื่องนี้ขึ้นมาอย่างสุดความสามารถ ทั้งนี้โดยได้รับความช่วยเหลือในการวาง OUTLINE และคำแนะนำจาก อาจารย์ชัชวาลย์ เจริญจิระตระกูล และอาจารย์อภิสิทธิ์ แก้วฉา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ยังได้รับความกรุณาตรวจแก้ไขจากคณาจารย์ภาควิชาบริหารธุรกิจการเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่กองหนังสืองานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการค้าต่างประเทศ ศูนย์ส่งเสริมการค้าการเกษตรแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการศึกษาเป็นอันมาก ผู้เรียบเรียงจึงขอกราบขอบพระคุณต่อท่านที่กล่าวนามมาข้างต้นไว้ ณ ที่นี้

อนึ่ง ปัญหาพิเศษเรื่องนี้ถึงแม้ว่าผู้เรียบเรียงจะได้พยายามเรียบเรียงอย่างสุดความสามารถถึงแล้วก็ตาม ขออภัยตรง ๆ ที่จะเกิดขึ้นก็คงยังมีอยู่ ผู้เรียบเรียงจึงขออภัยขอโทษท่านผู้อ่านมา ณ ที่นี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ชื่อเรื่อง การศึกษาโครงการเชื่อมโยงบริการสินเชื่อเพื่อการผลิต และการบริการตลาดข้าวของสหกรณ์	1
ความสำคัญของงานการศึกษา	1
ปัญหาและความเป็นมาของโครงการ	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขตของการศึกษา	3
วิธีการศึกษา	4
ที่มาของข้อมูล	5
บทที่ 2 ลักษณะของโครงการ	
หลักการและเหตุผล	6
เป้าหมาย	7
วิธีดำเนินการ	8
ต้นทุนการตลาดข้าวของสหกรณ์	9
แผนปฏิบัติงาน	11
การรวบรวมข้าวเปลือกในฤดูการผลิต ปี 2523/2524	12
เงินทุนในการรวบรวมข้าวเปลือก	15
ราคาจำหน่ายข้าวสาร	16
มาตรการ	18
บทที่ 3 บทวิเคราะห์	
ระบบการค้าข้าวของสหกรณ์ในอดีต	19
วิธีการดำเนินงานของโครงการ ฯ	20
แนวโน้มรายได้จากการขายข้าวของชาวนา	21
บทบาทของข้าวสารกับผู้บริโภค	24
สินเชื่อการเกษตรกับสมาชิกสหกรณ์	26

	ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของสหกรณ์	38
	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานในโครงการฯ	43
บทที่ 4	บทสรุป	
	รัฐกัมนโยบายการผูกขาด	46
	นโยบายรัฐบาลกับการผูกขาด	47
	การผูกขาดเป็นอย่างไร	48
	การทำข้อตกลงและการทำชั่ว	49
	การต่อสู้กับอำนาจการผูกขาด	50
ก	การแก้ไข้ปัญหาของชาวนาโคยวิธีการสหกรณ์การเกษตร	51

ภาคผนวก

การคาดคะเนราคาข้าวเปลือก 5 %

การคาดคะเนราคาข้าวเปลือก 10 %

การคาดคะเนราคาข้าวสาร 5 %

การคาดคะเนราคาข้าวสาร 10 %

ชื่อเรื่อง การศึกษาโครงการเชื่อมโยงบริการสินค้าเพื่อการผลิตและการบริการ
ตลาดข้าวของสหกรณ์

ความสำคัญของการศึกษา

การศึกษาการดำเนินการโครงการเชื่อมโยงบริการสินค้าเพื่อ
การผลิตและการบริการตลาดข้าวสหกรณ์ เป็นการพัฒนาขบวนการสหกรณ์การ
เกษตรให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ จะทำให้อำนาจประโยชน์ในการยก
ระดับรายได้ของสมาชิกให้สูงขึ้น และสอดคล้องกับนโยบายราคาข้าวของรัฐบาล
ช่วงการดำเนินการในโครงการนี้ระยะเวลา 3 ปี (ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2524 -
2526) คาดว่า จะสามารถปรับปรุงการดำเนินงานตลาดข้าวของสหกรณ์จำนวน
437 สหกรณ์ ซึ่งสามารถให้บริการแก่สมาชิกประมาณ 350,000 ครอบครัว

การที่รัฐบาลใช้กลไกขบวนการสหกรณ์เป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้น
เร่งเร้า และเข้าแทรกแซงตลาด สร้างความต้องการซื้อข้าวเปลือกและข้าวสาร
ในตลาดท้องถิ่น เพื่อทำให้ราคาข้าวเปลือกและข้าวสารในแต่ละท้องถิ่นเพิ่มทวีขึ้น
ตามชนิด คุณภาพข้าว นั้น เป็นการมองกาลไกลและเป็นการแก้ไขปัญหาตลาด
ข้าวของเกษตรกรที่ตรงเป้าหมาย แม้จะมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างก็ยังอยู่ในวิสัย
ที่แก้ไขได้ ในการนี้ยังเป็นการส่งเสริมพนักงานสหกรณ์ให้มีความสามารถในการ
ตรวจสอบคุณภาพข้าว กำหนดการควบคุมตามลำดับขั้นของสหกรณ์ เสริมสร้าง
ทักษะสาขาและกรรมการสหกรณ์ใหม่มองปัญหาธุรกิจสหกรณ์ ขยายกว้างขวางทั้ง
ขบวนการ ไม่ใช่มองแต่ผลประโยชน์ของกลุ่มคนเท่านั้น

ปัญหาและความเป็นมาของโครงการ

ในระบบธุรกิจทุนนิยม ซึ่งดำเนินการอยู่ในเศรษฐกิจของประเทศ
ไทยเราทุกวันนี้เป็นระบบที่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันด้านการค้า ต่างคนต่างก็
แสวงหาประโยชน์สุดตน ใครมีความสามารถมากก็ประสบผลสำเร็จมาก เมื่อต่าง
ฝ่ายต่างหวังผลของธุรกิจในด้านกำไรเท่าใด ความเห็นแก่ตัว การเอาตัวเอา

เปรียบซึ่งกันและกันก็จะเกิดขึ้น ในฐานะที่ประเทศไทยเราเป็นประเทศเกษตรกรรม อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ประกอบกิจการเกษตร และพืชที่สำคัญของประเทศที่นำมาใช้บริโภคภายในประเทศ และมีมูลค่าปริมาณการส่งออกไปยังต่างประเทศมากที่สุด เป็นระยะเวลาอันยาวนานติดต่อกันมา คือ ข้าว

ชาวนาไทยปลูกข้าวเพื่อเลี้ยงประชากรทั้งประเทศและชาวโลก ให้อิ่มหน้าสำราญ แต่ความเป็นอยู่และฐานะของชาวนาไทย ก็คงยังอยู่ในสภาพที่ยากจนและถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้า รัฐได้คำนึงถึงเรื่องนี้เป็นสำคัญ จึงได้พยายามสนับสนุนให้มีการรวมตัวกันขายเพื่อสร้างอำนาจต่อรองราคาขายผลิตผลในรูป " สหกรณ์การเกษตร " และขณะนี้รัฐได้ให้เงินอุดหนุนมาสร้างฉางข้าวในแต่ละอำเภอ โดยให้มีการส่งเงินที่นำมาสร้างฉางข้าวระคืนในระยะยาว และอัตราดอกเบี้ยต่ำไว้เพื่อสำหรับเก็บข้าวเปลือกในฤดูที่มีการผลิตข้าวในปริมาณมาก อันเป็นการลดอุปทาน ตามหลักเศรษฐศาสตร์ และค่อย ๆ ทะยอยออกขายในระยะปลายฤดู หรือระยะที่ราคาผลิตผลมีราคาสูง ในระบบดังกล่าวนี้เป็นระบบที่แต่ละสหกรณ์ซึ่งมีอยู่ทุก ๆ อำเภอทั่วประเทศ ต่างสหกรณ์ต่างทำ ต่างสหกรณ์ต่างรวบรวม จนสุดท้ายก็จะเกิดการแข่งขันกันอีก โดยแต่ละสหกรณ์ก็ยึดถือผลประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่ ซึ่งต่างก็ประสบปัญหาในด้านเงินทุน เกี่ยวกับการรวบรวมข้าวเปลือกในต้นปี ดังนั้นรัฐจึงต้องเข้ามาจัดการ กับปัญหาการแข่งขันระหว่างสหกรณ์ต่อสหกรณ์ ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายต่างคนต่างจ่ายนี้ก่อให้เกิดการสูญเสียเปล่าไป จึงได้มีการจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์การเกษตรระดับจังหวัดขึ้นมา จัดสร้างโรงสีซึ่งเท่าที่ผ่านมาสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอไม่ค่อยจะให้ความร่วมมือ และระบบสหกรณ์ในประเทศไทยก็ไม่มี ความแข็งแกร่งเท่าที่ควร รัฐจึงจัดทำ " โครงการเชื่อมโยงบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตและการบริการตลาดข้าวของสหกรณ์ " เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น หวังยังได้ยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวทั่วประเทศด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบการค้าข้าวของสหกรณ์การเกษตรในอดีตก่อนเริ่มโครงการ และวิธีการดำเนินงานของโครงการนี้
2. เพื่อศึกษาถึงการดำเนินการตามโครงการนี้ ว่าประสบผลเช่นไร ประสบปัญหาประการใด และนำเอาผลการศึกษาไปปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. เพื่อนำผลที่ได้รับจากการวิเคราะห์ ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันเป็นหนทางที่จะพัฒนางานสหกรณ์ต่อไป
4. เพื่อศึกษาการแก้ไขปัญหา การค้าข้าวเปลือกของโครงการว่าจะสามารถแก้ไขได้ถาวรหรือไม่ ประการใด

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ จะดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการค้าข้าวโดยระบบของเอกชนทั่วไปมาเปรียบเทียบกับระบบการค้าข้าวของสหกรณ์ เท่าที่ดำเนินการมาและศึกษาถึงระบบการค้าข้าวเปลือกของสหกรณ์การเกษตรในระบบแรกก่อนเริ่มโครงการนี้รวมทั้งศึกษาถึงระบบสินเชื่อเพื่อการผลิตของสหกรณ์ที่มีผลต่อเกษตรกรก่อนเริ่มโครงการจนกระทั่งปัจจุบัน และหลังดำเนินการแล้ว ขึ้นสุดท้ายจะศึกษาวิเคราะห์ถึงการใช้โครงการเชื่อมโยงบริการเพื่อการผลิตและการบริการตลาดข้าวของสหกรณ์ ทำการศึกษาเปรียบเทียบเห็นว่าเท่าที่ได้ดำเนินการมีผลดีผลเสียแตกต่างกันอย่างไร

อย่างไรก็ตามการทำปัญหาพิเศษนี้ จะต้องกระทำให้สำเร็จตามหลักสูตรซึ่งกำหนดให้เพียงปีเดียวเท่านั้น ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของหลักสูตรปริญญาตรี ดังนั้นการศึกษาและการทำปัญหาพิเศษนี้จำเป็นต้องศึกษาเฉพาะการดำเนินการเท่าที่ผ่านมาของโครงการจนถึงปัจจุบัน คือช่วงปี 2523 - 2524 ระยะเวลาแห่งการดำเนินการเท่าที่ผ่านมาเป็นระยะเวลาสั้นมาก แต่ก็มีข้อมูลที่จะนำมา

ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร เพื่อเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบและหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและการพัฒนางานสหกรณ์ต่อไป

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาเชิงพรรณนา การศึกษาปัญหาและวิเคราะห์โครงการนี้ ข้อมูลส่วนใหญ่จะได้รับจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้โดยตรง ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด (ชสท.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จะได้นำมาในรูปเอกสารและคำบรรยาย วิธีศึกษาปัญหาเรื่องนี้จึงเป็น แบบเชิงพรรณนาเสียส่วนใหญ่

2. ศึกษาเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้รับมาประกอบด้วยตัวเลข ซึ่งชี้ให้เห็นความแตกต่างของราคาข้าวเปลือกและข้าวสารในแต่ละช่วง และบ่งบอกถึงความเคลื่อนไหวของราคาอันดำเนินการ กำสั๊กดำเนินการว่าเป็นเช่นไรและต้องการทราบว่าในอนาคตราคาจะมีแนวโน้มอย่างไร จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ทางสถิติเข้าช่วยทำการวิเคราะห์ โดยวิธีการคาดคะเนแนวโน้ม trend แบบ linear หากจากการประมาณค่า trend line ใช้วิธี least square method ในการ estimate ตัว parameter ดังสมการ

$$y = a + bx$$

y = ค่า trend ที่ต้องการทราบ

a, b = ค่า constant

x = ค่า code ของปี

เช่น การหาแนวโน้มเกี่ยวกับราคาข้าวในปี 2525 - 2527 หรือการหาแนวโน้มความต้องการเงินกู้ของสมาชิกสหกรณ์ก่อนมีโครงการนี้และหลังจากดำเนินการโครงการนี้

ที่มาของข้อมูล

ใช้ข้อมูลจากแหล่งเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

1. กรมส่งเสริมสหกรณ์
2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
3. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
4. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
5. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด
6. กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
7. องค์การคลังสินค้า กรมการค้าภายใน

ลักษณะของโครงการ

โครงการ เชื่อมโยงบริการสินค้า เพื่อการผลิตและบริการการตลาดของสหกรณ์

หลักการและเหตุผล

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทยเพื่อสามารถให้บริการสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างครบวงจร ในการให้บริการสินค้าการรวบรวมผลิตผลของสมาชิกออกจำหน่าย หรือการแปรรูปออกจำหน่าย และการร่วมกันซื้อวัสดุการเกษตร และสินค้าที่จำเป็นแก่การครองชีพยังอยู่ในขอบเขตจำกัดและขาดการประสานเชื่อมโยงกันเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์แต่ละสหกรณ์และแต่ละระดับเท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้ส่วนมาก มีลักษณะเป็นอิสระและแข่งขันซึ่งกันและกันในเชิงการค้า อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดความร่วมมือและขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานในระบบสหกรณ์ ซึ่งถ้าไม่แก้ไขปัญหานี้แล้ว ก็จะเป็นการยากยิ่งในการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ให้บรรลุผลสำเร็จได้

การดำเนินการที่จะช่วยคลี่คลายปัญหาดังกล่าว คือการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือและความสำนึกในระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์ และระหว่างสหกรณ์กับสหกรณ์ ในการที่จะร่วมมือกันแก้ปัญหาาร่วมกันอย่างจริงจัง วิธีการหนึ่งที่จะส่งเสริมให้สหกรณ์มีความร่วมมือกันดำเนินการให้เป็นระบบที่เป็นปึกแผ่นและมั่นคง ก็คือการจัดการแข่งขันและความเป็นอิสระในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ และให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ทุกระดับ คือ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับชาติ มีการเชื่อมโยงและประสานสัมพันธ์ และขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกันเป็นระบบ ทั้งนี้โดยการปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวในการส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร 4 ประการ คือ

(1) ปรับปรุงสหกรณ์ที่มีฐานะการเงินอ่อนแอ

(2) ปรับปรุงการบริหารและการจัดการของสหกรณ์

(3) ปรับปรุงการให้บริการสินค้า การให้บริการสินค้าของสหกรณ์ไม่ควรยึดหลักดำเนินการธุรกิจโดยหวังผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย เป็นสำคัญ แต่ควรจะยึดหลักเป็นการให้บริการสินค้าเพื่อการผลิตโดยหวังผลตอบแทนกลับคืนในรูปของจำนวนผลิตผลที่ค่อนข้างแน่นอน เป็นสำคัญ

(4) ปรับปรุงการให้บริการการตลาดของสหกรณ์ สหกรณ์ไม่ควรยึดหลักการดำเนินการให้บริการการตลาดกับสมาชิกในเชิงการค้า อันก่อให้เกิดการแข่งขันซึ่งกันและกันและก่อให้เกิดความเป็นอิสระต่อขบวนการสหกรณ์ทั้งที่เป็นอยู่ แต่ควรให้การบริการการตลาดเป็นไปใน

ลักษณะรวมกันซื้อและรวมกันขายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการประสาน เชื่อมโยง และขึ้นอยู่กับกันและกันเป็นระบบ ดังนั้นการดำเนินการที่จะให้มีผลในเชิงปฏิบัติที่จะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงงานบริการการตลาด และงานบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตของสหกรณ์จึง เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้กำหนดแผนส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรขึ้นในปี พ.ศ. 2523 โดยได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร เพื่อจะได้คลี่คลายและขจัดปัญหาของสหกรณ์ ซึ่งได้เน้นหนักในการปรับปรุงแก้ไขเรื่องสำคัญ 4 ประการนี้ และได้พิจารณาจัดทำโครงการและแผนงานต่าง ๆ ขึ้นเพื่อดำเนินการปรับปรุงสหกรณ์การเกษตรให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนส่งเสริมสหกรณ์การเกษตรดังกล่าว โดยบางโครงการจะเริ่มดำเนินการได้ในปีงบประมาณ 2524 คือ โครงการปรับปรุงสหกรณ์ที่มีฐานะการเงินอ่อนแอ และโครงการฝึกอบรมเพื่อปรับปรุงการบริหารและการจัดการของสหกรณ์ ซึ่งโครงการและแผนงานเหล่านี้จะต้องประสานสัมพันธ์และควบคู่กับการปรับปรุงการให้บริการสินเชื่อและบริการการตลาดของสหกรณ์ตามแนวดังกล่าว

ดูทางในการปรับปรุงการให้บริการการตลาดหรือการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ตามแผนส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเริ่มในปีงบประมาณ 2524 คือ การปรับปรุงการรวบรวมข้าวของสหกรณ์ และแล้วจะได้พิจารณาปรับปรุงการรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์ สำหรับพืชเศรษฐกิจอื่นให้สอดคล้องกับแผนส่งเสริมพืชเศรษฐกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อไป

เป้าหมาย

ได้กำหนดเป้าหมายการรวบรวมข้าวของสหกรณ์ตามกำลังที่มีอยู่และตามความสามารถในการปรับปรุงการรวบรวมข้าวของสหกรณ์แต่ละปี ในระยะเวลา 3 ปี

จำแนกเป็นรายปี ดังนี้

ปีการเก็บเกี่ยว	ปริมาณที่จะรวบรวม (ตันข้าวเปลือก)	ประมาณเป็น % ของ ข้าวที่หมุนเวียนใน ตลาดทั้งหมด	มูลค่า (บาท)
-----------------	--------------------------------------	---	-----------------

2523/2524	350,000	3.5	1,225,000,000
-----------	---------	-----	---------------

วิธีดำเนินการ

สหกรณ์สามารถดำเนินการรวบรวมข้าวให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ภายใต้สรรพกำลังที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ ก็โดยการ เชื่อมโยงบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการการตลาดข้าวของสหกรณ์ ซึ่งจะต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและการร่วมมือจากธนาคาร เพื่อการ เกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ชกส.) เป็นอย่างดี โดยวิธีการดังนี้

1. รัฐบาลสั่งซื้อข้าวของสหกรณ์การเกษตรผ่าน ชสท. โดยกำหนดราคา จำนวนและแหล่งที่จะส่งมอบข้าวไว้ล่วงหน้าในแต่ละปี
2. ชสท. จะดำเนินการบริหารและการจัดการในการรวบรวมข้าวของสหกรณ์ให้ประสานสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันเป็นระบบ โดยให้สหกรณ์การเกษตรที่อยู่ในแหล่งผลิตข้าวซึ่งมีฉางและโรงสีอยู่แล้ว ทำการรวบรวมข้าว เปลือกจากสมาชิกมา เก็บรวบรวมไว้ที่ฉางของสหกรณ์เพื่อส่งไปแปรรูปที่โรงสีของสหกรณ์ในกรณีที่ข้าวเปลือกของสหกรณ์มีมากเกินไปความสามารถของโรงสีสหกรณ์จะทำการแปรรูปโคกทัน ข้าวส่วนเกินนี้จะส่งไปแปรรูปที่โรงสีเอกชนได้ตามความเหมาะสม
3. การรวบรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์จากสมาชิกจะดำเนินการโดยสหกรณ์จะดำเนินการรวบรวมข้าวเปลือกโดยวิธีนี้มีมูลค่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของสินเชื่อที่สมาชิกจะต้องส่งคืนแต่ละปี และ ชกส. หรือแหล่งเงินทุนของสหกรณ์ระดับอำเภอได้รับผลิตผลจากสมาชิกก็จะทำการแปรรูปที่โรงสีของสหกรณ์เอง หรือส่งมอบให้โรงสีชุมนุมสหกรณ์จังหวัด เมื่อจัดการส่งมอบข้าวเปลือกแล้วให้นำใบรับแสดงต่อชกส. ให้หักหนี้โอนไปให้โรงสีสหกรณ์เมื่อโรงสีแปรรูปเป็นข้าวสารแล้วก็ส่งมอบข้าวสารให้ ชสท. หรือระบายข้าวสารไปยังแหล่งต่าง ๆ ตามที่ ชสท. สั่ง แล้วโรงสีก็จะนำใบรับแจ้งให้ ชกส. หักหนี้โอนไปให้ ชสท. ต่อไป
4. การส่งมอบข้าวในระหวางขบวนการสหกรณ์ด้วยกัน สหกรณ์แต่ละระดับจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะ เป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้การค้าต่อกัน คือเมื่อสหกรณ์ระดับอำเภอได้ส่งมอบข้าว เปลือกให้โรงสีชุมนุมสหกรณ์จังหวัด โรงสีชุมนุมสหกรณ์จังหวัดจะรับผิดชอบในฐานะ เป็นลูกหนี้การค้าของสหกรณ์ระดับอำเภอ และ เมื่อโรงสีชุมนุมสหกรณ์จังหวัดได้ส่งมอบข้าวสารให้แก่ ชสท. ชสท. ก็จะรับผิดชอบในฐานะ เป็นลูกหนี้การค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของโรงสีชุมชนสหกรณ์จังหวัด

5. ชสท. จะรับภาระค่าใช้จ่ายการตลาดในการดำเนินการจำหน่ายและโรงสีของสหกรณ์ทั้งหมด โดย ชกส. จะให้สินเชื่อแก่ ชสท. เพื่อดำเนินการนี้ ในฤดูการผลิตปี 2523/24 ชสท. จะทำการจำหน่ายข้าวทั้งในตลาดต่างประเทศและตลาดภายในประเทศ ดังนี้

5.1 จำหน่ายต่างประเทศในลักษณะข้าวรัฐบาลต่อรัฐบาล โดย ชสท. ใ้รับโควตาประมาณปีละ 110,000 - 120,000 ตัน หรือประมาณร้อยละ 67 ของข้าวของสหกรณ์ทั้งหมด ซึ่งข้าวที่จะจำหน่ายในตลาดต่างประเทศนี้จะเป็นต้นข้าวและปลายข้าวเอ. 1 จากโรงสีของสหกรณ์ในกลุ่มที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 40 ตัน/24 ชม. ขึ้นไป

5.2 จำหน่ายให้แก่สหกรณ์การเกษตร ถูกค่าในตลาดท้องถิ่นและตลาดชายฝั่งในประเทศ จำนวน 53,876 ตัน หรือประมาณร้อยละ 33 ของข้าวของสหกรณ์ทั้งหมด ซึ่งจะเป็นข้าวที่ทำการแปรรูปจากโรงสีของสหกรณ์ในกลุ่มที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 24 ตัน/24 ชม. ลงมา รวมทั้งปลายข้าวซี.1 จากโรงสีในกลุ่มที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 40 ตัน/24 ชม. ขึ้นไปด้วย

6. รัฐบาลจะชำระเงินค่าข้าวของสหกรณ์จากงบประมาณของหน่วยงานที่สหกรณ์ส่งมอบข้าวให้ตามคำสั่งงาน ชกส. หรือธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ แล้วแต่จะตกลงกัน ชกส. หรือธนาคารพาณิชย์จะหักหนี้ในส่วนที่ ชสท. รับโอนหนี้ไว้แล้วจ่ายค่าใช้จ่ายการตลาดให้ ชสท. โรงสีสหกรณ์และสหกรณ์ระดับอำเภอ พร้อมทั้งการให้สินเชื่อเพื่อการผลิตแก่สหกรณ์ระดับอำเภอตามแผนการผลิตของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกทำการผลิตในฤดูต่อไป การชำระเงินค่าข้าวของสหกรณ์ในส่วนที่สหกรณ์จำหน่ายเองในตลาดท้องถิ่นให้ผ่านระบบธนาคาร เช่นเดียวกัน

ต้นทุนการตลาดของสหกรณ์

การรวบรวมข้าวของสหกรณ์เพื่อส่งมอบให้แก่รัฐบาลได้มีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนการแปรสภาพข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ส่วนรำและผลพลอยได้จากการแปรรูปให้เป็นค่าตอบแทนแก่โรงสี ในการรับมอบข้าวสารจากสหกรณ์ในอัตราแปร

สภาพดังกล่าว รัฐบาลจะชำระเงินค่าข่าวสารให้แก่สหกรณ์คุ้มกับค่าใช้จ่ายการตลาดของสหกรณ์ตามที่ได้มีการตกลงกัน

การรวบรวมข่าวของสหกรณ์ สำหรับข่าว 5% ในราคาประกันราคาข้าวเปลือกของรัฐบาล ตันละ 3,500 บาท ซึ่งสหกรณ์จะต้องส่งมอบข่าวสารให้แก่รัฐบาล 400 กก. ปลายข้าวเอ.1 197 กก. และปลายข้าวซี.1 60 กก. ตามอัตราการส่งมอบที่กำหนดไว้ดังกล่าวจะมีค่าใช้จ่ายการตลาดประมาณได้ดังนี้

1. ค่าขนข้าวเปลือกขึ้นฉางและค่าขังข้าวเปลือก	44	บาท
2. ค่าประกันข้าวเสียหาย (1%)	35	"
3. ข้าวเหน้าหนัก (2%)	70	"
4. ค่าเก็บข่าวในฉาง	115	"
5. ค่าจัดการซื้อ	10	"
6. ค่าขนส่งข้าวเปลือก	80	"
7. ค่าตรวจสอบบรรจุข่าวสาร 7 ใน ประมาณ	100	"
8. ค่าขนส่งข่าวสาร	100	"
9. ค่าขนข่าวลง	15	"
10. ค่าจัดการของ ชสท. (5%)	175	"
11. ค่าดอกเบี้ยเฉลี่ย (6%)	210	"
รวม	<u>954</u>	"

แผนปฏิบัติงาน

แผนปฏิบัติงานโครงการในช่วงระยะปีงบประมาณกำหนดกิจกรรมของงานที่ปฏิบัติ คือ

ปีงบประมาณ	กิจกรรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ระยะเวลา
2523/2524	1.พิจารณาและกำหนดวิธีกรและระบบโครงการเชื่อมโยงบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตโดยการชำระค้เป็นข้าวเปลือกกลับบริการการตลาดของสหกรณ์	กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ชกส. ชสท.	กันยายน - ตุลาคม
	2.กำหนดราคาและประมาณการรวบรวมข้าวเปลือกค่าใช้จ่ายการตลาด และการระบายข้าวของสหกรณ์	กระทรวงพาณิชย์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ชกส. ชสท. โดยความร่วมมือของหน่วยราชการต่าง ๆ ในการสั่งซื้อข้าวของสหกรณ์	ตุลาคม
	3.ประชุมชี้แจงสหกรณ์จังหวัดและสหกรณ์อำเภอในพื้นที่โครงการ	กรมส่งเสริมสหกรณ์	พฤศจิกายน - ธันวาคม
	4.ประชุมชี้แจงสหกรณ์และสมาชิกในโครงการ	กรมส่งเสริมสหกรณ์	พฤศจิกายน - ธันวาคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนการรวบรวมข้าวของสหกรณ์ในฤดูกาลผลิตปี 2523 / 2524

เป้าหมายการรวบรวมข้าว

ปริมาณและคุณภาพของข้าวเปลือกที่จะทำการรวบรวม

การรวบรวมข้าวของสหกรณ์ตามหลักการของโครงการเชื่อมโยงบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการการตลาดข้าวของสหกรณ์ในฤดูกาลผลิต 2523/2524 ได้กำหนดให้สหกรณ์การเกษตรที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในแหล่งผลิตข้าว ซึ่งมีสหกรณ์ระดับอำเภอ 414 สหกรณ์ และสหกรณ์ระดับจังหวัด 23 สหกรณ์ สหกรณ์เหล่านี้มีแผนรวบรวมข้าวเปลือกและโรงสีสำหรับทำการแปรรูปอยู่แล้ว คือ นาง จำนวน 664 นาง ความจุ 315,425 ตันข้าวเปลือกและโรงสีจำนวน 42 โรง กำลังผลิต 1,460ตัน/24 ชม. โดยได้กำหนดเป้าหมายให้สหกรณ์ทำการรวบรวมข้าวเปลือกจากความสามารถของโรงสีในอัตราร้อยละ 60 ของกำลังผลิตทั้งหมด เวลาทำการปีละ 220 วัน ซึ่งจะประมาณการรวบรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์ในฤดูกาลผลิต ปี 2523/2524 จำนวน 260,920 ตัน มูลค่าประมาณ 856,642,500 บาท โดยจำแนกได้ดังนี้

ข้าวเปลือกเจ้า	100%	จำนวน	9,349 ตัน	มูลค่า	33,656,400 บาท
"	5%	"	50,439 "	"	176,536,500 "
"	10 - 15%	"	59,390 "	"	198,956,500 "
"	20 - 25%	"	72,134 "	"	230,828,800 "
ข้าวเหนียวเมล็ดขาว		"	8,795 "	"	28,144,000 "
ข้าวเหนียวเมล็ดสั้น		"	<u>60,813 "</u>	"	<u>188,520,300 "</u>
		รวม	<u>260,920</u> ตัน	มูลค่า	<u>856,642,500</u> บาท

ปริมาณและคุณภาพของข้าวสาร

ข้าวเปลือกที่สหกรณ์ทำการรวบรวม จำนวน 260,920 ตัน ดังกล่าว จะทำการแปรรูปที่โรงสีของสหกรณ์ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 40 ตัน/24 ชม. ขึ้นไป ซึ่งมีอยู่ 23 โรง กำลังผลิตรวมกัน 1,460 ตัน/24 ชม. โรงสีกลุ่มนี้จะทำการแปรรูปข้าวเปลือกประมาณ 192,720 ตัน ได้ข้าวสารรวมกันประมาณ 123,054 ตัน และโรงสีกลุ่มที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 24 ตัน/14 ชม. ลงมา ซึ่งมีอยู่ 19 โรง กำลังผลิตรวมกัน 512 ตัน/24 ชม. โรงสีกลุ่มนี้จะทำการแปรรูปข้าวเปลือกประมาณ 68,200 ตัน ได้ข้าวสารรวมกันประมาณ 42,789 ตัน ซึ่งจำแนกปริมาณและคุณภาพของข้าวสารได้ดังนี้

โรงสีกำลังผลิต	คนขาว	ปลายขาว เอ.1	ปลายขาว ซี.1	รวม
40 ตัน/24 ชม. ขึ้นไป	(ตัน)	(ตัน)	(ตัน)	(ตัน)
ก. ข้าวเจ้า				
ข้าวเปลือก 100%	3,193	1,217	456	4,866
" 5%	17,421	8,531	2,338	28,190
" 10 - 15%	18,020	11,113	3,003	32,136
" 20 - 25%	24,984	8,290	2,726	36,000
รวม	63,518	29,151	8,523	101,192
ข. ข้าวเหนียว				
เมล็ดยาว	2,094	1,256	389	3,739
เมล็ดสั้น	8,989	6,959	2,175	18,123
รวม	11,083	8,215	2,564	21,862
รวมข้าวสารจากโรงสี				
40 ตัน/24 ชม. ขึ้นไป	74,601	37,366	11,087	123,054

โรงสีกำลังผลิต	ต้นข้าว	ปลายข้าว เอ.1	ปลายข้าว ซี.1	รวม
24 ตัน/ชม.ลงมา	(ตัน)	(ตัน)	(ตัน)	(ตัน)
ก.ข้าวเจ้า				
ข้าวเปลือก 100%	732	280	105	1,117
" 5%	2,855	1,406	285	4,546
" 10 - 15%	3,360	2,072	616	6,048
" 20 - 25%	<u>6,755</u>	<u>2,242</u>	<u>437</u>	<u>9,434</u>
รวม	<u>13,702</u>	<u>6,000</u>	<u>1,443</u>	<u>21,145</u>
ข.ข้าวเหนียว				
เมล็ดยาว	985	591	182	1,758
เมล็ดสั้น	<u>9,864</u>	<u>7,636</u>	<u>2,386</u>	<u>19,886</u>
รวม	<u>10,849</u>	<u>8,227</u>	<u>2,568</u>	<u>21,644</u>
รวมข้าวสารจากโรงสี				
24 ตัน/24 ชม. ลงมา	<u>24,551</u>	<u>14,227</u>	<u>4,011</u>	<u>42,789</u>
รวมข้าวสารทั้งหมด	<u>99,152</u>	<u>51,593</u>	<u>15,098</u>	<u>165,843</u>

เงินทุนในการรวบรวมข้าว

เงินทุนที่ต้องการ

ในปีการผลิต 2523/2524 สหกรณ์จะทำการรวบรวมข้าวเปลือก จำนวน 260,920 ตัน มูลค่าประมาณ 856,642,500 บาท เมื่อทำการรวบรวมข้าวแล้วระบายออก สหกรณ์ต้องการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการรวบรวมข้าวเปลือกและเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายการตลาด ร้อยละ 35 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด เป็นเงินรวมกันประมาณ 370 ล้านบาท ดังนี้

(1) เงินทุนรวบรวมข้าวเปลือกประมาณ	300	ล้านบาท
(2) เงินค่าใช้จ่ายการตลาดประมาณ	70	ล้านบาท
รวมเงินทุนที่ต้องการ	370	ล้านบาท

แหล่งเงินทุน

ก. เงินทุนรวบรวมข้าวเปลือก

(1) จากเงินทุนต่าง ๆ ของรัฐบาล ที่ได้จัดสรรให้สหกรณ์เพื่อการ รวบรวมข้าวเปลือกที่คงเหลือ ในขณะนี้ (31 สิงหาคม 2523) ประมาณ	78.82	ล้านบาท
— เงินทุนช่วยเหลือเกษตรกร	25.24	ล้านบาท
— เงินทุนสงเคราะห์เกษตรกร	9.92	ล้านบาท
— เงินทุนสงเคราะห์เกษตรกร เพื่อพยุงราคาข้าวเปลือก	43.66	ล้านบาท
(2) สินเชื่อจาก ธกส. ประมาณ	221.18	ล้านบาท
รวม	300	ล้านบาท

ข. เงินทุนค่าใช้จ่ายการตลาด

สินเชื่อจาก ธกส. ที่จะให้ ชสท.

ดำเนินการตลาด ประมาณ	70	ล้านบาท
รวม	370	ล้านบาท

สำหรับเงินทุนรวบรวมข้าวเปลือกซึ่งจะเป็นสินเชื่อจาก ธกส. ประมาณ 221.18 ล้านบาท ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7 ธกส. อาจจะไม่จำเป็นต้องสรุปลินเชื่อเพิ่มเติมให้สหกรณ์เต็มตามจำนวนก็ได้ ถ้าจะให้สหกรณ์รับชำระสินเชื่อเพื่อการผลิต (ระยะสั้น) เป็นข้าวเปลือกเสียส่วนหนึ่ง โดย ธกส. จะทำการโหมบัญชีสินเชื่อเพื่อการผลิตซึ่งสหกรณ์จะชำระในมูลค่าของข้าวเปลือก (รวมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 9 แล้ว) เป็นบัญชีสินเชื่อเพื่อรวบรวมข้าวเปลือกในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7

สหกรณ์ในพื้นที่โครงการ 208 สหกรณ์ได้ให้สินเชื่อระยะสั้นเพื่อการผลิตระหว่างปีแก่งสมาชิก ประมาณปีละไม่น้อยกว่า 400 ล้านบาท ในปีการผลิต 2522/2523 สหกรณ์เหล่านี้ได้ให้สินเชื่อเพื่อการผลิตระหว่างปีแก่งสมาชิก เป็นเงินประมาณ 422.6 ล้านบาท (ภาคผนวก 2) ในปีแรกของโครงการจะกำหนดให้สมาชิกชำระหนี้เป็นข้าวเปลือกเป็นมูลค่าเพียงร้อยละ 20 ของสินเชื่อดังกล่าว ซึ่งจะเป็นเงินประมาณ 85 ล้านบาท ทั้งนี้ ธกส. จะจัดสรรสินเชื่อให้สหกรณ์เพิ่มเติมเพื่อการรวบรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์ในปีการผลิต 2523/2524 เพียง 136.18 ล้านบาท

ราคาจำหน่ายข้าวสาร

การรวบรวมข้าวในฤดูกาลผลิตปี 2523/2524 ตามราคาประกันข้าวเปลือกของรัฐบาล จะมีค่าใช้จ่ายการตลาดเฉลี่ย 727 บาท/ตันข้าวเปลือก กังลาว ซึ่งการจำหน่ายข้าวสารในราคาขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ๗ ให้คุ้มกับต้นทุนการผลิต คือ ราคาข้าวเปลือก + ค่าใช้จ่ายการตลาด จะต้องมีกำไรปรับราคาของข้าวสารในราคาขายส่งในตลาดกรุงเทพฯ ๗ คือ ต้นข้าว ปลายข้าว เอ.1 และปลายข้าว ซี.1 ของข้าวเปลือกชนิดต่าง ๆ ขึ้นใหม่ให้สูงขึ้นกว่าราคาที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ราคาข้าวสารที่ปรับใหม่จะต้องปรับให้อยู่ในระดับที่สอดคล้องกับต้นทุนการผลิต ดังนี้

คุณภาพของ ข้าวเปลือก	ราคาปรับใหม่ของข้าวสาร			+ ราคาเดิมของข้าวสาร		
	ตันข้าว	ปลายข้าว เอ.1	ปลายข้าว บี.1	ตันข้าว	ปลายข้าว เอ.1	ปลายข้าว บี.1
ข้าวเปลือกเจ้า 100%	7.53บ/กก.	5.65บ/กก.	4.34บ/กก.	+ 1.63บ/กก. + 27.62 %	+ 1.22บ/กก. + 27.54 %	+ 0.94บ/กก. + 27.65 %
ข้าวเปลือกเจ้า 5%	7.20บ/กก.	5.66บ/กก.	4.34บ/กก.	+ 1.45บ/กก. + 25.22 %	+ 1.22บ/กก. + 27.54 %	+ 0.94บ/กก. + 27.65 %
ข้าวเปลือกเจ้า 10 - 15%	7.05บ/กก.	5.65บ/กก.	4.34บ/กก.	+ 1.55บ/กก. + 28.18 %	+ 1.22 บ/กก. + 27.54 %	+ 0.94บ/กก. + 27.65 %
ข้าวเปลือกเจ้า 20 - 25%	6.58บ/กก.	5.65บ/กก.	4.34บ/กก.	+ 1.58บ/กก. + 31.5 %	+ 1.22บ/กก. + 27.54 %	+ 0.94บ/กก. + 27.65 %
ข้าวเปลือกเหนียว เมล็ดยาว	7.18บ/กก.	5.56บ/กก.	3.82บ/กก.	+ 2.96บ/กก. + 70.14 %	+ 2.29บ/กก. + 70.9 %	+ 1.57บ/กก. + 69.78 %
ข้าวเปลือกเหนียว เมล็ดสั้น	7.12บ/กก.	5.56บ/กก.	3.82บ/กก.	+ 3บ/กก. + 72.81 %	+ 2.29บ/กก. + 70.0 %	+ 1.57บ/กก. + 69.78 %

๑๗๗๗๑

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มาตรการ การเชื่อมโยงบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการการตลาดข้าวของสหกรณ์ จะสามารถดำเนินการสนองนโยบายการผลิตและราคาข้าวของรัฐบาลได้อย่างแท้จริงและทั่วถึงที่ จะต้องมีมาตรการที่จำเป็น 5 ประการ คือ

1. กำหนดแผนการผลิตของสมาชิกสหกรณ์และเปลี่ยนแปลงการให้สินเชื่อระยะสั้นของสหกรณ์เป็นสินเชื่อเพื่อการผลิตในรูปวัสดุการเกษตรตามแผนการผลิตของสมาชิกแต่ละราย รวมทั้งการให้สินเชื่อเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพ โดยให้สมาชิกชำระคืนสินเชื่อเป็นผลผลิตตามจำนวนและคุณภาพที่ได้ตกลงกัน การดำเนินการนี้จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่าง ธกส. สหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์เป็นอย่างดี
2. ให้ ธกส. ให้ความร่วมมือโดยการจัดสรรสินเชื่อเพื่อการรวบรวมข้าวเปลือกและเพื่อดำเนินการตลาดข้าวของสหกรณ์ ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7 โดยการจัดสรรสินเชื่อเพื่อการรวบรวมข้าวเปลือกให้แก่สหกรณ์ระดับอำเภอในพื้นที่โครงการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การรวบรวมและการดำเนินการตลาดข้าวของ ขสท. พร้อมทั้งจัดสรรสินเชื่อเพื่อดำเนินการตลาดให้แก่ ขสท. ด้วย
3. ให้กำหนดราคาจำหน่ายข้าวสารชนิดต่าง ๆ ของสหกรณ์ให้คุ้มกับต้นทุนการผลิต
4. ให้สหกรณ์มีการโอนสินเชื่อกับ ธกส. ในการดำเนินการตลาดในขบวนการสหกรณ์ตามวิธีการ
5. สหกรณ์จะต้องเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการสนองนโยบายราคาข้าวของรัฐบาลโดยสหกรณ์จะต้องขายข้าวที่ทำการรวบรวมทั้งหมดให้รัฐบาล และจะทำการรวบรวมข้าวตามปริมาณและราคา รวมทั้งการแปรรูป เก็บกัก และระบายข้าวให้เป็นไปตามที่รัฐบาลกำหนด

ระบบการค้าข้าวของสหกรณ์ในอดีต

ตั้งได้กล่าวมาแล้วในปัญหาและความเป็นมาของโครงการว่า ชาวนาส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาข้าวเพื่อเลี้ยงประชากรไทยทั้งประเทศและชาวโลก แต่ความเป็นอยู่และฐานะของชาวนาไทยยังคงอยู่ในสภาพที่ยากจนถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้า โดยเฉพาะอำนาจในการกำหนดราคาข้าวมักจะตกอยู่กับกลุ่มพ่อค้าผูกขาดหรือโรงสีเอกชน รัฐได้คำนึงถึงเรื่องนี้เป็นสำคัญ จึงได้พยายามสนับสนุนให้มีการรวมตัวกันขายเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง ราคาขายผลิตภัณฑ์ในรูป "สหกรณ์การเกษตร" และขณะนี้รัฐให้เงินอุดหนุนมาสร้างงานข้าว ในแต่ละอำเภอ โดยมีการส่งเงินที่นำมาสร้างงานข้าวระยะสั้นในระยะยาวและมีอัตราดอกเบี้ยต่ำไว้เพื่อสำหรับเก็บข้าวเปลือกในฤดูที่มีการผลิตข้าวเปลือกที่มีปริมาณมาก อันเป็นการลดอุปทานตามหลักเศรษฐศาสตร์และคอย ๆ ททยออกขายในระยะปลายฤดู หรือระยะที่ราคาผลิตภัณฑ์มีราคาสูง ในระบบดังกล่าวนี้เป็นระบบที่แต่ละสหกรณ์ ซึ่งมีอยู่ทุก ๆ อำเภอทั่วประเทศ ต่างสหกรณ์ต่างทำ ต่างสหกรณ์ต่างรวบรวม จนสุดท้ายก็เกิดการแข่งขันกันอีก โดยแต่ละสหกรณ์ก็ยึดถือผลประโยชน์ของตนเองเป็นใหญ่ ซึ่งต่างก็ได้ประสบปัญหาในด้านเรื่องเงินทุนเกี่ยวกับการรวบรวมข้าวเปลือกในต้นปีเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น รัฐจึงต้องเข้ามาจัดการในปัญหาการแข่งขันกันระหว่างสหกรณ์ต่อสหกรณ์ ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายต่างคนต่างจ่ายนี้ ก็ให้เกิดการสูญเสียบ้างไป จึงได้มีการจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์การเกษตรระดับจังหวัดขึ้นมา จัดสร้างโรงสี ขึ้นมาที่ผ่านมาสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอก็ไม่ค่อยจะให้ความร่วมมือ และระบบสหกรณ์ในประเทศไทยก็ไม่มีความแข็งแกร่งเท่าที่ควร รัฐจึงจัดทำ "โครงการเชื่อมโยงบริการสินเชื่อเพื่อการผลิตและการบริการตลาดข้าวของสหกรณ์" เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทั้งยังได้ยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้ผลิตข้าวทั่วประเทศด้วย

วิธีการดำเนินการของโครงการฯ

1. รัฐบาลสั่งซื้อข้าวของสหกรณ์การเกษตรผ่านชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย โดยกำหนดราคา จำนวน และแหล่งที่จะส่งมอบข้าวไว้ล่วงหน้าในแต่ละปี
2. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จะดำเนินการบริหารและจัดการรวบรวมข้าวของสหกรณ์ให้ประสานเชื่อมโยงกันเป็นระบบ โดยให้สหกรณ์การเกษตรที่อยู่ในแหล่งผลิตข้าวซึ่งมีนางและโรงสีอยู่แล้ว ทำการรวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิกมาไว้ในนางเพื่อส่งไปแปรรูปตามโรงสีของสหกรณ์ ในกรณีที่ข้าวเปลือกของสหกรณ์มีมากเกินความสามารถของโรงสีสหกรณ์จะทำการแปรรูปได้ทันที ข้าวส่วนเกินนี้จะส่งไปแปรรูปที่โรงสีเอกชนได้ตามความเหมาะสม
3. การรวบรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์จากสมาชิกจะดำเนินการโดยสหกรณ์ จะต้องดำเนินการรวบรวมข้าวเปลือกโดยวิธีนี้มีมูลค่าไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของสินค้าที่สมาชิกจะต้องส่งคืนแต่ละปี และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือแหล่งเงินทุนของสหกรณ์ต้องให้ความยินยอมในตราโอนสินค้าของสหกรณ์จำนวนนี้ในขบวนการสหกรณ์
4. การส่งมอบข้าวในระหว่างขบวนการสหกรณ์ด้วยกัน สหกรณ์แต่ละระดับจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะเป็นเจ้าของการค้าต่อกัน
5. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จะรับภาระค่าใช้จ่ายการตลาดในการดำเนินธุรกิจนางและโรงสีของสหกรณ์ทั้งหมด โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะให้สินเชื่อแก่ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยเพื่อมาดำเนินการนี้
6. รัฐบาลจะชำระเงินค่าข้าวของสหกรณ์จากงบประมาณของหน่วยงานที่สหกรณ์ส่งมอบข้าวให้ตามคำสั่งผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือธนาคารพาณิชย์อื่น แล้วแต่ตกลงกัน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือธนาคารพาณิชย์จะหักหนี้ในส่วนที่ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยรับโอนหนี้ไว้แล้วจะจ่ายค่าใช้จ่ายการตลาดให้ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย โรงสีสหกรณ์และสหกรณ์ระดับอำเภอ พร้อมทั้งให้สินเชื่อเพื่อการผลิตแก่สหกรณ์ระดับอำเภอตามแผนการผลิตของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกทำการผลิตในฤดูต่อไป การชำระเงินค่าข้าวของสหกรณ์ในส่วนที่สหกรณ์จำหน่ายเองในตลาดท้องถิ่นให้ผ่านระบบธนาคารเช่นเดียวกัน

แนวโน้มรายได้จากการขายข้าวของชาวนา

ทุกวันนี้ชาวนาซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประเทศมิได้มีความสงบสุขในชีวิตเลย นอกจากจะต้องบรรจบปะการกำกรรรมกับนโยบายทางการเมืองแล้วยังต้องประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจอีกด้วย การครองชีพของพวกเขาน่าจะได้รับการยกระดับให้สูงขึ้นกว่านี้ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเมื่อพิจารณาจากแง่มุมทางเศรษฐกิจ รายได้ของบุคคลภายในประเทศที่น่าจะเป็นแก่นี้ตัวหนึ่งที่ยังให้เห็นว่ามากกว่าฐานการครองชีพของชาวนาได้เพิ่มขึ้นหรือไม่

ในทศวรรษที่ผ่านมา (1964 - 1974) ปรากฏว่าชาวนาสามารถขายข้าวได้ราคาที่สูงขึ้นในรูปตัวเงินที่ได้รับ (ดูจากตารางที่ ๑) โดยปี 1964 ข้าวเปลือก ๕% และ ๑๐% ราคาเฉลี่ยและ ๕๕๐.๕๑ บาทและ ๕๔๘.๕๐ บาท ตามลำดับ จะเห็นได้ว่ารายได้ในรูปตัวเงินของชาวนาจะค่ามากในปี 1974 และค่อย ๆ เพิ่มขึ้นในแต่ละปี หลังจากนั้นถึงทะยานสูงขึ้นในปี 19๗๗ ทั้งข้าวเปลือก ๕% และ ๑๐% มีราคาสูงกว่าเฉลี่ยและ 1,๐๐๐ บาท จนกระทั่งถึงปี 19๗๘ ชาวนาสามารถขายข้าวเปลือก ๕% และ ๑๐% ได้ราคาเฉลี่ยเฉลี่ยและ ๓,๗๕๘.๕๖ บาท และ ๓,๖๐๘.๑๕ บาท ตามลำดับ ปรากฏให้เห็นชัดชัดว่ารายได้จากการขายข้าวของชาวนาคือเฉลี่ยเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว

เมื่อเห็นรายได้จากการขายข้าวของชาวนาข้างต้นนี้ ก็อาจพิจารณาได้ว่า เมื่อชาวนามีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมากเช่นนี้แล้ว การประกาศให้ความช่วยเหลือชาวนาโดยประกาศประกันราคาข้าวปี 19๗๗ การประกาศให้เอกชนพาคารถ้าข้าวโดยเสรีและโครงการเชื่อมโยง ฯ ในปี 19๗๘ เพื่อทำการแทรกแซงตลาดข้าวกระทันหันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากสมการ $y^* = a + b(x)$

ข้าวเปลือก 5% $y^* = 2,328.82 + 343.59 (X) R^2 = .007$

(2564.008) SEE 245.6505

ค่าในวงเล็บคือ ~~t-value~~ มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 2564.008

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับประเทศไทย โดยกรมการค้าระหว่างประเทศ

ไม่จำหน่ายให้ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต และต้องอ้างอิงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงว่าเวลาไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวเปลือก
 เท่าใดนัก ราคาข้าวเปลือกสูงขึ้นทุกปี ๆ ก็เนื่องจากภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้น
 ดังสมการ ค่า $R^2 = 0.007$ % แต่ความเชื่อมั่นสูงถึง 2564.00 แสดงว่าเป็น
Highly significant.

ข้าว 10 % $y^* = 2,213.25 + 232.59 (X) R^2 = 0.0078$
 (2440.60) $SE = 2348.26$

ค่าในวงเล็บคือ *t. Value* มีนัยสำคัญ ณ ระดับความ
 เชื่อมัน 2440.60

แสดงว่าเวลาไม่ค่อยมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาข้าว
 เปลือก 10 % เท่าใดนัก ข้าวราคาสูงขึ้นทุกปี ๆ ก็เนื่องจากภาวะเงินเฟ้อที่
 เกิดขึ้นเช่นกัน ซึ่งสังเกตได้จากค่า $R^2 = 0.0078$ % แต่ความเชื่อมั่นสูงถึง
 2440.60 แสดงว่าเป็น *Highly significant.*

จากสมการพออธิบายได้ว่าเวลาเปลี่ยนแปลงไป 1 ปี จะทำให้
 ราคาข้าวเปลือก 5 % เปลี่ยนแปลงไปเฉลี่ยเกี่ยวนละ 243.95 บาท ในทิศทาง
 เดียวกันแสดงว่าเวลาเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้ราคาข้าวเปลือกสูงขึ้นทุกปี
 โดยที่

y^* = ตัวแปรตาม (ราคาข้าวเปลือกที่ต้องการทราบค่า)

X = ตัวแปรอิสระ (เวลาที่ Code เป็นปี)

อีก 5 หน้า (2525 - 2527) ราคาข้าวเปลือกคาดว่า
 จะมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี คือ ราคาข้าวเปลือก 5 % เฉลี่ยเกี่ยวนละ 3,792.52
 บาท 4,036.47 บาท และ 4,280.42 บาท ตามลำดับ

ดังสมการ $y^* = a + b(x)$

ข้าว 5 % $y^* = 2,328.82 + 243.95 (X)$

และราคาข้าวเปลือก 10 % เฉลี่ยเกี่ยวนละ 3,608.79 บาท

3,841.38 บาท และ 4,073.- บาท ตามลำดับ

ดังสมการ $y^* = a + b(x)$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ $y^* = 2,213.25 + 232.59 (X)$ ใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทบาทราคาข้าวสารกับผู้บริโภค

วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของโครงการนี้ก็คือ จะช่วยลดช่องว่างระหว่างราคาข้าวเปลือกที่ชาวนาผลิตกับราคาข้าวสารของผู้บริโภค ให้อยู่ในระดับราคายุติธรรม เพราะเท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ราคาข้าวเปลือกกับราคาข้าวสารต่างกันมาก คือราคาข้าวเปลือกถูกแต่ราคาข้าวสารแพงในปริมาณการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารจำนวน 1 ตัน ผลประโยชน์ในส่วนที่เหลือนี้ส่วนใหญ่จะตกไปอยู่กับพ่อค้าคนกลางที่จำหน่ายและโรงสีที่ทำการแปรรูป ลำพังชาวนาเองบางครั้งต้องซื้อข้าวสารบริโภคด้วยซ้ำไป ดังนั้นโครงการนี้ตั้งขึ้นมาเพื่อตัดพ่อค้าคนกลางให้หายลง ลดค่าใช้จ่ายในวิถีตลาดออกไปได้มาก และให้ผู้บริโภคในราคาต่ำ

จะเห็นว่าตามตารางที่ 2 จะเห็นว่า 10 ปีที่ผ่านมา เมื่อมาพิจารณาการราคาข้าวสาร จะสังเกตเห็นว่าผู้บริโภคจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าบริโภคในครัวเรือนประเภทข้าวสารเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า ค่าใช้จ่ายประเภทนี้จำเป็นต่อชีวิตประจำวันมากจะขาดหรือหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้น้อย ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้มีรายได้น้อย เช่น ชนชั้นผู้ผลิต กรรมกร แม่แต่ชาวนาเองก็มีจำนวนไม่น้อยจะต้องซื้อข้าวสารมาบริโภค รายได้ต่าง ๆ ที่ได้รับจะต้องนำมาใช้จ่ายเกี่ยวกับชีวิตประจำวันภายในครอบครัวเพิ่มขึ้น ทำให้เงินออมที่จะนำมาปรับปรุงฐานะของตนเองลดลง

จากสมการ $y^* = a + b(x)$

ข้าวสาร 5 % $y^* = 218.46 + 32.94 (X) \quad \bar{r}^2 = .1751$

$(345.645)^* SE = 241.4240$

ค่าในวงเล็บ คือค่า *t. Value* มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 345.645

แสดงว่าเวลาที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาข้าวสาร 5 % มากคือมีค่าสูงถึง $\bar{r}^2 = 175\%$ และความเชื่อมั่นอยู่ในระดับ 345.645 แสดงว่าเป็น *Highly significant*.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ผลิตข้าวพันธุ์ 5 % จะขายไม่ค้อยออกหรือพ่อค้ารับซื้อจะต้องหาทางระบายไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ซึ่งเป็นภาระแก่ผู้ผลิตและผู้ค้า แต่เมื่อมาพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคาข้าวทั้งในและต่างประเทศมิใช่รัฐบาลหรือสหกรณ์ ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้า ถ้าราคาต่างกันสูงมากเช่นนี้ พ่อค้าจะรวมรวบโอกาสหาผลประโยชน์จากการคั่งราคาข้าวสาร 10 % ให้สูงขึ้นใกล้เคียงกับราคาข้าวสาร 5 % ทันที

ความต้องการสินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

สมการ. $y = a + b(x)$
 $a = \frac{\sum y}{n} = \frac{7,726}{5} = 1,545.2$
 $b = \frac{\sum xy}{\sum x^2} = \frac{334.3}{110} = 3.04$
 $y = 1,545.2 + 3.04(x)$
 2524 = 2,922.4
 2525 = 3,256.7
 2526 = 3,591.

จากสมการพออธิบายได้ว่าเวลาเปลี่ยนแปลงไป 1 ปี ทำให้สมาชิกสหกรณ์การเกษตรต้องการเงินกู้เปลี่ยนแปลงไป 3.04 ล้านบาท แสดงว่าสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ที่เป็นชาวนาชาวไร่มีความต้องการเงินกู้เพื่อนำมาประกอบอาชีพและปรับปรุงฐานะในครอบครัวให้ดีขึ้น และด้วยสภาพปัจจุบันอัตราการเกิดของประชากรเพิ่มขึ้นทุกวัน แต่พื้นที่ที่จะนำมาทำการผลิตอาหารมีอยู่จำกัด จำเป็นอย่างยิ่งที่เกษตรกร หรือชาวไร่ชาวนาต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีอยู่เข้ามาใช้ในการเพิ่มผลผลิตให้พอเพียงแก่ความต้องการของประชากร การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่นี้เองจะต้องอาศัยเงินทุนนำเข้ามาแลกเปลี่ยน ดังนั้นเกษตรกรหรือสมาชิกสหกรณ์ต้องการเงินทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตสูงขึ้นทุกปี

คาดว่าอีก 3 ปีข้างหน้า (ปีพ.ศ. 2524 - 2526) หลังจากได้ดำเนินการโครงการนี้ผ่านมาแล้ว 1 ปี ความต้องการสินเชื่อทางการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์ มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี คือ 2,922 ล้านบาท 3,256.7 ล้านบาท

ผู้ผลิตข้าวพันธุ์ 5 % จะขายไม่ค้อยออกหรือพ่อค้ารับซื้อจะต้องหาทางระบายไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ซึ่งเป็นภาระแก่ผู้ผลิตและผู้ค้า แต่เมื่อมาพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคาข้าวทั้งในและต่างประเทศมิใช่รัฐบาลหรือสหกรณ์ ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้า ถ้าราคาต่างกันสูงมากเช่นนี้ พ่อค้าจะรวมรวบโอกาสหาผลประโยชน์จากการคั่งราคาข้าวสาร 10 % ให้สูงขึ้นใกล้เคียงกับราคาข้าวสาร 5 % ทันที

ความต้องการเงินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร

สมการ. $y = a + b(x)$
 $a = \frac{\sum y}{n} = \frac{7926}{5} = 1,585.2$
 $b = \frac{\sum xy}{\sum x^2} = \frac{334.3}{110} = 3.039$
 $y = 1585.2 + 3.039(x)$
 2524 = 2,922.4
 2525 = 3,256.7
 2526 = 3,591.

จากสมการพออธิบายได้ว่าเวลาเปลี่ยนแปลงไป 1 ปี ทำให้สมาชิกสหกรณ์การเกษตรต้องการเงินกู้เปลี่ยนแปลงไป 3.039 ล้านบาท แสดงว่าสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ที่เป็นชาวนาชาวไร่มีความต้องการเงินกู้เพื่อนำมาประกอบอาชีพและปรับปรุงฐานะในครอบครัวให้ดีขึ้น และด้วยสภาพปัจจุบันอัตราการเกิดของประชากรเพิ่มขึ้นทุกวัน แต่พื้นที่ที่จะนำมาทำการผลิตอาหารมีอยู่จำกัด จำเป็นอย่างยิ่งที่เกษตรกร หรือชาวไร่ชาวนาต้องนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีอยู่เข้ามาใช้ในการเพิ่มผลผลิตให้พอเพียงแก่ความต้องการของประชากร การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่นี้เองจะต้องอาศัยเงินทุนนำเข้ามาแลกเปลี่ยน ดังนั้นเกษตรกรหรือสมาชิกสหกรณ์ต้องการเงินทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตสูงขึ้นทุกปี

คาดว่าอีก 3 ปีข้างหน้า (ปีบัญชี 2524 - 2526) หลังจากได้ดำเนินการโครงการนี้ผ่านมาแล้ว 1 ปี ความต้องการเงินเชื่อทางการเกษตรของสมาชิกสหกรณ์ มีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี คือ 2,922 ล้านบาท 3,256.7 ล้านบาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และ 3,591 ล้านบาทตามลำดับ

$$\begin{aligned} \text{ตั้งสมการ } y^* &= a + b(x) \\ y^* &= 1,585.2 + 334.3(x) \end{aligned}$$

ลองนำตารางมาพิจารณาจะพบว่าการชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรต่อสหกรณ์ลดลงทุกปี นับตั้งแต่ปีทางบัญชี 2519 - 2522 ก่อนมีโครงการนี้ จะเห็นว่าในปีบัญชี 2519 สมาชิกสามารถชำระหนี้ต่อสหกรณ์การเกษตรประมาณ 40.12 % ของจำนวนหนี้ถึงกำหนดชำระทั้งหมด ปีบัญชี 2522 สมาชิกสหกรณ์สามารถชำระหนี้ต่อสหกรณ์การเกษตรประมาณ 37.38 % ของหนี้ถึงกำหนดชำระทั้งหมด และปีบัญชี 2523 หลังจากได้ดำเนินการโครงการนี้แล้ว สมาชิกสหกรณ์สามารถชำระหนี้ต่อสหกรณ์การเกษตรประมาณ 45.32 % ของจำนวนหนี้ถึงกำหนดชำระทั้งหมด

เปรียบเทียบหนี้ถึงกำหนดชำระและการได้รับชำระหนี้จากสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ปีบัญชี 2518 - 2522

ปี ทางบัญชี	จำนวนสหกรณ์ การเกษตรที่ นำมาจัดชั้น	หนี้ของสมาชิก ถึงกำหนดชำระ (ล้านบาท)	สมาชิกชำระหนี้ ต่อสหกรณ์ (ล้านบาท)	เปรียบเทียบ หนี้ที่ได้รับชำระ ถึงกำหนด ชำระ %
2519	552	1,757.22	704.94	40.12
2520	680	2,534.00	927.19	36.59
2521	781	3,070.53	1,075.72	35.03
2522	790	3,604.00	1,347.00	37.38
2523	822	3,868.00	1,753.00	45.32

ที่มา : รายงานกิจการ งบดุล บัญชีกำไรขาดทุน รวบรวมปีบัญชี ชกส.

แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานในโครงการนี้มีประสิทธิภาพพอสมควร ในฐานะที่สมาชิกสหกรณ์การเกษตรสามารถชำระหนี้ได้ดีกว่าปีก่อน ๆ ที่ผ่านมาเมื่อเทียบเป็นร้อยละ การที่นำโครงการ ฯ นี้เข้ามาเกี่ยวข้องกับชำระหนี้ของสมาชิกสหกรณ์ก็เนื่องจากสาเหตุสองประการ คือ ประการแรก โครงการนี้เน้นไปในการรับชำระหนี้เป็นข้าวเปลือกแทนเงินสดเป็นหลักใหญ่ ทำให้สามารถเร่งรัดการชำระหนี้ได้มากขึ้นและสมาชิกอาจจะเห็นว่าการชำระหนี้เป็นข้าวเปลือกรู้สึกมีความเสียคายน้อยกว่าเงินสด ประการที่สอง โครงการ ฯ นี้ เป็นนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้กลไกขบวนการสหกรณ์เข้ามาแก้ไขปัญหาข้าวเปลือกราคาต่ำโดยการเข้าไปแทรกแซงตลาดข้าว ทำให้ชาวนาขายข้าวเปลือกในราคาสูงขึ้น และสมาชิกสหกรณ์ชำระหนี้เงินกู้ดีขึ้น

นอกจากนี้ ข้าราชการแมลง เครื่องจักรการเกษตร เครื่องสูบน้ำ รถไถขนาดเล็ก รถไถขนาดใหญ่ รวมทั้งค่าน้ำมันและค่าแรงงาน ต่างก็มีความสำคัญต่อเกษตรกรทั้งสิ้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เกษตรกรจะต้องหาเงินนำมาแลกเปลี่ยน เพื่อเพิ่มผลผลิตให้มีประสิทธิภาพ แต่มีเกษตรกรจำนวนมากยังขาดเงินที่จะนำมาซื้อหาแลกเปลี่ยน จึงจำเป็นต้องหาที่ซึ่งจะต้องการกู้ยืมเงินจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันก็มีอยู่ 2 แหล่งใหญ่ ๆ คือ แหล่งเงินกู้ที่เป็นสถาบัน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร ธนาคารพาณิชย์ และหน่วยราชการบางแห่ง กับแหล่งเงินกู้ที่ไม่เป็นสถาบัน ได้แก่ พอคา คหบดี ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน ฯลฯ

เท่าที่ผ่านมา แหล่งเงินกู้ที่เป็นสถาบันมีอัตราดอกเบี้ยต่ำชวาวาพอจะฟังฟังได้ก็มีเฉพาะ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มเกษตรกร เท่านั้น ขณะที่ธนาคารพาณิชย์สถาบันการเงินที่ใหญ่ของประเทศให้สินเชื่อทางการเกษตรเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ตามที่ธนาคารแห่งชาติกำหนด ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ปล่อยให้เกษตรกรกู้จริง ๆ เพียงประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินตามระเบียบข้อบังคับที่ทางรัฐบาลกำหนดไว้เท่านั้น อีกครึ่งหนึ่งปล่อยผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งสามารถบังคับความเสี่ยงของตนไปได้

อย่างก็ตาม เข้าที่ผ่านมาทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การ
เกษตรได้จ่ายเงินกู้แก่สหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศให้แก่สมาชิกสหกรณ์อีกช่วงหนึ่ง
แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1. เป็นทุนใหญ่แก่สมาชิก 2. เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร
3. เพื่อขายผลิตผลการเกษตร 4. ระยะเวลาเพื่อการผลิต จากปี 2519 - 2523
การดำเนินงานด้านเงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์
การเกษตรได้จัดสรรไว้ตามตารางที่ 3

การดำเนินการด้านเงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรจะพบว่าสมาชิกสหกรณ์มี
ความต้องการเงินกู้เพื่อนำมาประกอบอาชีพสูงขึ้นทุกปี ซึ่งดูได้จากตารางที่ 3 จะพบว่า
ในปีทางบัญชี 2519 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจ่ายเงินกู้แก่สหกรณ์
เพื่อนำมาจ่ายให้สมาชิกสหกรณ์รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 816 ล้านบาท และจะเพิ่มขึ้นทุก ๆ
ปีจนกระทั่งปีทางบัญชี 2523 สหกรณ์นำเงินมาจ่ายแก่สมาชิกสหกรณ์รวมเป็นเงินทั้งสิ้น
2,245 ล้านบาท

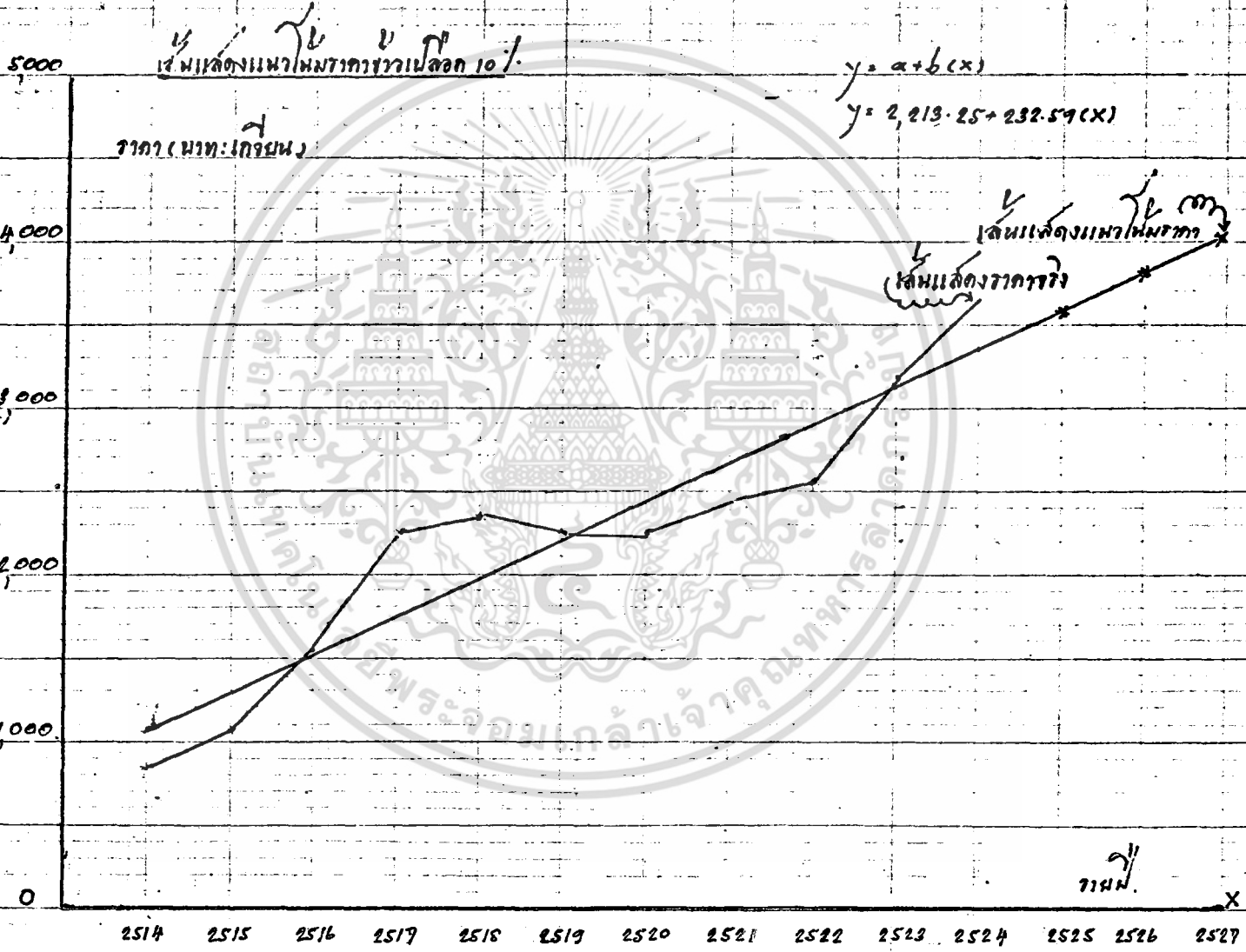
ตารางที่ 1

ราคาข้าวเปลือกเฉลี่ยระหว่างปี 2514 - 2524 (หน่วย/บาท/เกวียน)

ปี	ข้าว 5 %	ข้าว 10 %
2514	890.91	848.80
2515	1,124.89	1,095.78
2516	1,612.04	1,537.16
2517	2,344.47	2,229.24
2518	2,448.16	2,307.16
2519	2,377.60	2,253.28
2520	2,415.54	2,265.25
2521	2,480.53	2,469.02
2522	2,659.71	2,579.77
2523	3,265.32	3,155.83
2524	3,797.86	3,604.51

ที่มา กรมการค้าภายใน

-32-

ราคา

X

ตารางที่ 2.

ราคาข้าวสาร (เฉลี่ยปีละครั้ง) ปี 2514 - 2524 (หน่วย/บาท/หาบ)

ปี	ข้าวสาร 5 %	ข้าวสาร 10 %
2514	114.09	106.19
2515	112.53	117.92
2516	179.25	178.97
2517	-	236.82
2518	239.14	234.92
2519	257.47	248.20
2520	259.36	250.47
2521	289.56	276.51
2522	306.55	288.92
2523	366.78	357.49
2524	447.58	425.79

ที่มา กรมการภายใน

500 y

y / $\bar{y}$ / $\bar{x}$ / $\bar{y}$
เส้นแสดงแนวโน้มระยะยาว 5 ปี

ราคา (บาท:บาท)

$y = a + b(x)$

$y = 218.46 + 32.94(x)$

เส้นแนวโน้มระยะยาว

451.46

449.04 - 777

$\bar{y}$
แนวโน้มระยะยาว

- 94 -

400

300

200

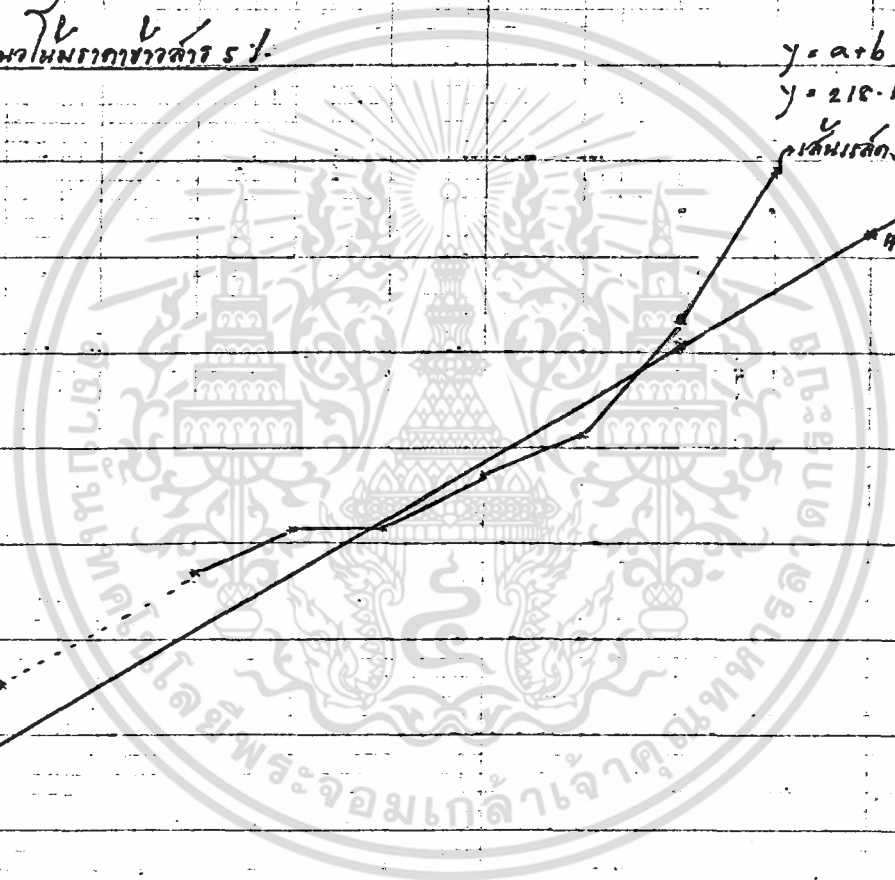
100

0

ราคา

x

2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527

ตารางที่ 3

การดำเนินการเงินกู้ด้านสหกรณ์การเกษตร
ปีงบประมาณ 2500 — 2523

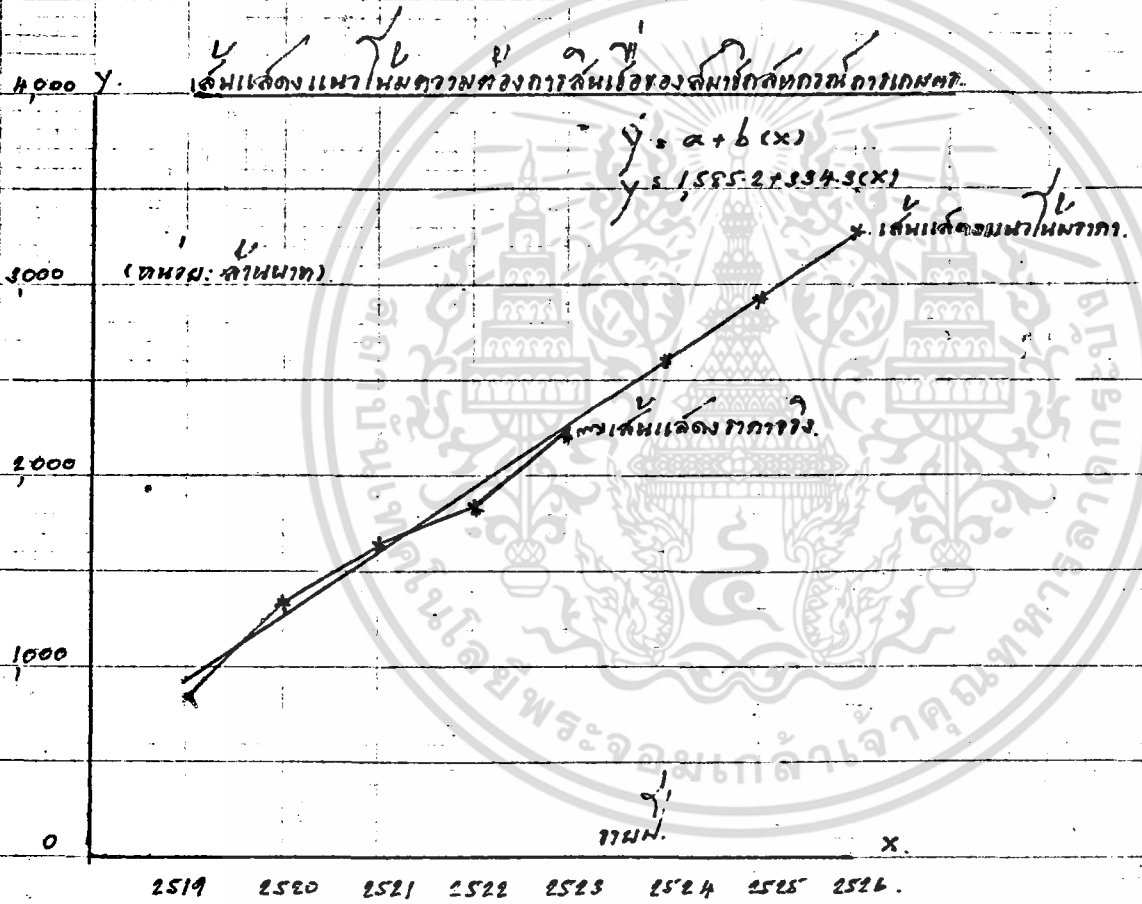
หน่วย : ล้านบาท

ประเภทของเงินกู้แยกตาม ปีงบประมาณ	ต้นเงินคงเป็น หมื่นบาทเมื่อ ต้นปี	จ่ายเงินกู้ ระหว่างปี	เงินชำระคืน เงินกู้ระหว่างปี	ต้นเงินกู้คงเป็น หมื่นบาท สิ้นปี
2500 เพื่อใช้เป็นทุน ให้กู้แก่สมาชิก	1,543	801	237	1,007
เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร	85	51	42	94
เพื่อการขายผลผลิตการเกษตร	—	1	—	—
ระยะยาวเพื่อการเกษตร	14	72	5	81
รวม	1,642	825	284	2,173
2520 เพื่อใช้เป็นทุน ให้กู้แก่สมาชิก	1,007	1,221	504	2,324
เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร	84	105	107	82
เพื่อการขายผลผลิตการเกษตร	1	1	1	1
ระยะยาวเพื่อการเกษตร	81	41	5	118
รวม	2,173	1,371	1,018	2,535
2521 เพื่อใช้เป็นทุน ให้กู้แก่สมาชิก	2,324	1,407	975	2,756
เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร	85	121	115	95
เพื่อการขายผลผลิตการเกษตร	1	80	65	13
ระยะยาวเพื่อการเกษตร	118	33	7	142
รวม	2,530	1,641	1,158	3,013
2522 เพื่อใช้เป็นทุน ให้กู้แก่สมาชิก	2,756	1,573	1,311	3,018
เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร	85	135	108	112
เพื่อการขายผลผลิตการเกษตร	13	113	110	16
ระยะยาวเพื่อการเกษตร	142	3	12	133
รวม	3,006	1,824	1,541	3,289
2523 เพื่อใช้เป็นทุน ให้กู้แก่สมาชิก	3,018	1,700	1,570	3,148
เพื่อจัดหาวัสดุการเกษตร	85	178	151	112
เพื่อการขายผลผลิตการเกษตร	18	357	132	261
ระยะยาวเพื่อการเกษตร	133	2	15	120
รวม	3,254	2,247	1,878	3,623

หมายเหตุ * ดอกเบี้ยทบต้น 2.67 ล้านบาท รับโอนหนี้จากกลุ่มเกษตรกร 2.43 ล้านบาท

** ดอกเบี้ยทบต้น 1.14 ล้านบาท รับโอนหนี้จากกลุ่มเกษตรกร 3.68 ล้านบาท

ไม่อาจชี้ได้ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีคน

ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานของโครงการนี้

ปัญหาการรวบรวมข้าวเปลือก

โครงการนี้ได้วางหลักการไว้ว่าในมืองประมาณ 2523/2524 สหกรณ์ จะทำการรวบรวมข้าวเปลือกตามแผนในฤดูกาลผลิต กำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะทำการรวบรวมข้าวเปลือกจากความสามารถของโรงสีอัตราร้อยละ 60 ของกำลังการผลิตทั้งหมด เวลาทำการ 220 วัน ซึ่งประมาณการรวบรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์ จำนวน 260,920 ตัน มูลค่าประมาณ 856,642,500 บาท เมื่อมาพิจารณาจากตารางที่ 5 เมื่อครบปีงบประมาณ 2524 (พ.ค. - ก.ย. 2524) สหกรณ์ ได้ทำการรวบรวมข้าวเปลือกในโครงการทั้งสิ้น 126,594,500 ตัน จะเห็นว่าการรวบรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์ครั้งนี้ได้ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้มาก และยิ่งต้องรับซื้อข้าวในราคาแพงกว่าท้องตลาดอีกด้วย ที่เป็นเช่นนี้ก็ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น ความล่าช้าในการดำเนินการ กว่าจะเริ่มปฏิบัติงานในโครงการนี้ได้ก็เริ่มเดือนมกราคม 2524 ซึ่งก็เลยถูกเก็บเกี่ยวไว้มากแล้ว ระยะเวลาที่รวบรวมข้าวเปลือกของชาวบ้านส่วนใหญ่จะอยู่ในมือพ่อค้าคนกลางระดับท้องถิ่น ผลสุดท้ายสหกรณ์ต้องรับซื้อข้าวเปลือกจากพ่อค้าคนกลางหรือจากเกษตรกรที่มีฐานะดีมีทุนเก็บกักข้าวไว้ได้ในต้นฤดูกาลผลิต เหตุนี้เองทำให้สหกรณ์ต้องรับซื้อข้าวมาในราคาแพงกว่าปกติ บางสหกรณ์เมื่อทำการรวบรวมข้าวเปลือกได้แล้วแล้วตัวสหกรณ์ก็ขายให้เอกชนในขณะนั้น และประการสำคัญเกี่ยวกับปัญหาการรวบรวมข้าวเปลือกในโครงการนี้ก็คือ ความไม่พร้อมในเครื่องมือของโครงการเอง เช่น กระสอบ รถบรรทุก ฟันฉาง และความสามารถของพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการรับซื้อข้าวเปลือกจากประมาณการที่ไม่สามารถรู้ทันในสัปดาห์ที่สามที่จะเข้าแข่งขันรับซื้อข้าวกับพ่อค้าคนกลาง มักจะถูกพ่อค้าคนกลางรับซื้อตัดหน้าอยู่เสมอ สาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้เองทำให้การรวบรวมข้าวเปลือกได้ไม่ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้

ปัญหาการแปรรูป

ที่ผ่านมาโรงสีมีข้าวเปลือกมาแปรรูปไม่เพียงพอทำให้โรงสีขาดทุน เนื่องจากในสภาพทั่วไปของการดำเนินการกิจการโรงสีต้องใช้ค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก เช่นค่าแรง ค่าน้ำมัน ค่าซ่อมแซม รวมทั้งค่าสึกหรอ และค่าดอกเบี้ยต่าง ๆ

แผนการรวบรวมข้าวเปลือกในแต่ละสหกรณ์ โดยไม่ตรงตามเป้าหมาย การที่จะนำมาแปรรูป
ก็น้อยตาม เมื่อโรงสีทำการแปรรูปข้าวในโครงการนี้หมดก็ต้องหยุดกิจการชั่วคราวของรอข้าว
เปลือกโครงการในปีใหม่ ทำให้ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเปล่า ๆ ในระหว่างหยุดกิจการ โรง
สีบางแห่งได้รับผลประโยชน์ไม่คุ้มค่า อีกอย่างก็คือโรงสีในโครงการนี้จะขาดลูกค้าประจำ

หลักการของโครงการนี้มีเงื่อนไขไม่ให้โรงสีรับซื้อข้าวเปลือกนอกโครงการ
มาทำการแปรรูป ทำการแปรรูปเฉพาะข้าวที่รวบรวมได้ในโครงการนี้เท่านั้น เมื่อทำการ
แปรรูปแล้วต้องส่งมอบให้องค์การคลังสินค้า หรือชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
โรงสีจะขายข้าวให้แก่พ่อค้าขายปลีกหรือขายส่งในท้องถิ่นไม่ได้ ทำให้โรงสีเสียลูกค้าไป
มากถ้าโครงการนี้ล้มเลิกจะทำให้โรงสีต้องหาลูกค้าใหม่อีก ซึ่งยากมากในการหาลูกค้า
ที่ผ่านมาโครงการนี้รวบรวมข้าวสารในตลาดท้องถิ่นรวมทั้งสิ้น 17,238 กระสอบเท่านั้น
นี้ว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับการแปรรูปได้ทั้งสิ้น 789,317 กระสอบ ที่เหลือส่งมอบองค์การ
คลังสินค้า 175,022 กระสอบ ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย 503,489 กระสอบ
ยังคงเหลือไว้ในโรงสี 94,352 กระสอบ และอื่น ๆ อีก 14,170 กระสอบ(ตามตารางที่ 5)

การแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ราคาข้าวสารของโรงสีในโครงการจะสูง
กว่าราคาข้าวสารในท้องตลาด ทำให้ข้าวสารในโครงการขายไม่ค่อยออก เนื่องจากการ
รับซื้อข้าวเปลือกของสหกรณ์ในโครงการจะต้องซื้อในราคาประกัน และบางสหกรณ์ต้องรับซื้อ
ข้าวเปลือกจากพ่อค้าคนกลาง ดังนั้นต้นทุนการรับซื้อข้าวเปลือกจึงสูงกว่าเอกชน จำเป็นอย่าง
ยิ่งจะต้องจำหน่ายข้าวสารในราคาสูงกว่าเอกชนถึงจะสมดุลกับจุดคุ้มทุน

ปัญหาคุณภาพข้าว

คุณภาพข้าวเปลือกที่สหกรณ์รับซื้อส่วนใหญ่ไม่ตรงตามมาตรฐานที่วางไว้ เช่น
สหกรณ์รวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิกจะตีราคาข้าวเปลือกคุณภาพ 10 % แต่พ่อค้าสหกรณ์ขาย
หรือส่งมอบโรงสี จะมีราคาอีกราคาหนึ่งคือต่ำกว่าที่ซื้อมา อาจเป็นข้าว 15% หรือ 25 %
จึงมีอยู่หลายสหกรณ์ที่เป็นเช่นนี้ ซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุ 2 ประการ คือ ประการแรกพนักงาน
ที่ทำหน้าที่รับซื้อข้าวเปลือกขาดความรู้หรือขาดประสบการณ์ในการตรวจสอบคุณภาพข้าว
ประการที่สองพนักงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้เห็นเป็นใจและยินยอมกับสมาชิกสหกรณ์โดยตีราคา
สูงกว่ามาตรฐาน ตลอดจนการขายข้าวให้แก่โรงสีในราคาต่ำกว่าความเป็นจริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลังจากสหกรณ์ได้ทำการรวบรวมข้าวเปลือกในโครงการได้แล้ว สหกรณ์ที่ไม่มีโรงสีของตนเองจึงต้องนำข้าวเปลือกที่รวบรวมได้นี้ออกจำหน่ายหรือทำการแปรรูปตามโรงสีสหกรณ์ระดับต่าง ๆ และโรงสีเอกชนบางแห่งในโครงการ ทำให้จำนวนมีสหกรณ์หลายสหกรณ์ต้องทำการขนส่งข้าวเปลือกของตนไปจำหน่ายหรือนำไปแปรรูปในสถานที่ไกล ๆ ทั้งที่โรงสีในโครงการนี้อยู่ใกล้เคียงมากมาย ทำให้ต้องเสียค่าขนส่งสูงกว่าปกติ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะได้มีการวางแผนประสานกันระหว่างโรงสีกับสหกรณ์รวบรวมข้าวเปลือกในโครงการไว้ล่วงหน้าเป็นเหตุให้ต้องมีการติดต่อกันในสถานที่ไกล ๆ โดยไม่คำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการขนส่ง เช่น สหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมข้าวเปลือกบางแห่งในเขตจังหวัดพิษณุโลกนำข้าวเปลือกมาทำการแปรรูปในโรงสีของเขตจังหวัดสิงห์บุรี ทั้งที่โรงสีในเขตจังหวัดใกล้เคียงก็มีมากในเขตนั้น

ตามหลักการโครงการนี้ควรจำหน่ายข้าวเปลือกและข้าวสารภายในประเทศสหกรณ์รวบรวมและโรงสีในโครงการนี้เป็เงื่อนไขศูนย์กลางไม่มีใครรับผิดชอบในการจำหน่าย คือสหกรณ์รวบรวมจะทำการจำหน่ายหรือส่งมอบเพื่อทำการแปรรูปเฉพาะโรงสีในโครงการนี้เท่านั้น และนำมอบมอบสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย และองค์การคลังสินค้า เพื่อนำไปจำหน่าย เหตุนี้ทำให้สหกรณ์หรือโรงสีขาดลูกค้าประจำ ทั้งที่ก่อนมีโครงการลูกค้าประจำมีอยู่มาก

การส่งข้าวออกยังต่างประเทศของสหกรณ์ในปัจจุบัน ขบวนการสหกรณ์ไทยมีความนำของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยมีบทบาทสำคัญที่ส่งข้าวออกจำหน่ายยังต่างประเทศ ที่ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยส่งข้าวออกจำหน่ายยังต่างประเทศนั้นน้อยกว่าเมื่อเทียบกับเอกชน จะเห็นได้ว่าในปี 2524 ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยทำการค้าข้าวในลักษณะรัฐบาลต่อรัฐบาลได้รับโควตาเพียง 110,000 - 120,000 เมตริกตันเท่านั้น ซึ่งปีนี้ (2524) ปริมาณการส่งข้าวออกทั้งหมดสูงถึง 3 ล้านตัน นับว่าเป็นปริมาณที่สูงพอสมควรในการส่งออก ปริมาณการส่งออกนี้เป็นตัวแปรอย่างหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นว่าสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยได้แก่สหกรณ์ในการส่งออกตกอยู่กับเอกชนหรือพ่อค้า ดังนั้นการกำหนดราคาจึงอยู่ที่พ่อค้าผูกขาดไป

ปัญหาการส่งมอบ

การส่งมอบข่าวสารของโรงสีที่ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยหรือองค์การคลังสินค้านั้น โดยทั่วไปทำการประเมินการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสารไว้ตามตารางดังนี้

มาตราฐาน	ข้าวเปลือก		ต้นข้าวสาร		ปลายข้าวเอ		ปลายข้าวซี	
	กก.	กก.	กก.	ทอน	กก.	กก.	กก.	กก.
100 %	1,000	390	6.5	160	60			
5%	1,000	390	6.5	177	54			
10%	1,000	360	6	228	60			
15%	1,000	360	6	222	66			

ที่มา ฝ่ายตลาดการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์

การส่งมอบข่าวสารของโรงสีนั้นมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับปริมาณข้าวที่ส่งมอบขาดไม่ตรงตามมาตราฐานหรือความจริง ผู้รับมอบข้าวจะมาเรียกเก็บจากโรงสีหรือสหกรณ์อีกครั้ง ทำให้โรงสีหรือสหกรณ์ต้องเสียทดแทนไป จากข้อเท็จจริงทราบว่า มีพนักงานที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปบางแห่งทำการยึดออกบางส่วนที่เป็นต้นข้าวไว้เพื่อประโยชน์ตนเอง

ตามหลักการแล้วทางชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้มอบข้าวที่ทำการแปรรูปจากโรงสีให้แก่องค์การคลังสินค้าเพื่อทำการจำหน่ายภายในประเทศและจะต้องนำข้าวในโครงการเท่านั้น เหาที่ยานมาชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยไม่ได้ปฏิบัติตามหลักการและเงื่อนไขที่ตกลงไว้อย่างแท้จริง คือได้นำข้าวสารนอกโครงการมอมอบให้องค์การคลังสินค้า ทั้งที่ข้าวในโครงการยังมีเหลือพร้อมที่จะมอบอีกมาก ซึ่งมีผลเสียต่อโครงการอย่างมากคือข้าวสารในโครงการที่ตั้ง

มอบแก่องค์กรคลังสินค้ายังเหลืออยู่ในคลังเป็นจำนวนมากยังขายไม่หมดจนกระทั่ง
ปัจจุบัน (31 มกราคม 2525)

ปัญหาหนี้เงินเชื่อ

การค้าเงินการค้าเงินเชื่อของโครงการนี้ ทางชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทยได้ทำเครดิตเงินกู้ไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ซึ่งนำผ่านโรงสีระดับต่าง ๆ รวมทั้งสหกรณ์ผู้รวบรวมข้าวเปลือกในโครงการ เพื่อ
เป็นการแปรรูปและรวบรวมข้าวเปลือก วัตถุประสงค์เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลโดย
การแทรกแซงตลาดข้าวยกระดับราคาข้าวให้สูงขึ้น และเพื่อสร้างเงื่อนไขให้สมาชิก
สหกรณ์ชำระหนี้เป็นข้าวเปลือก

ปัญหาหนี้เงินเชื่อในโครงการนี้ปีงบประมาณ 2523/2524 ไม่มีปัญหาเรื่อง
เงินทุนสหกรณ์สามารถนำเงินมาจ่ายเพื่อรวบรวมข้าวเปลือกพอเพียงกับความต้องการ
แต่พอขึ้นโครงการปี 2524/2525 สหกรณ์ผู้รวบรวมข้าวเปลือกและโรงสีในโครงการ
มีปัญหาเรื่องเงินทุนมาก โดยเฉพาะช่วงต้นฤดูเกี่ยวเกี่ยวชวานาส่วนใหญ่ต้องการขาย
ผลิตผลของตนเอง เพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่และต้องการระบายข้าวเก่าที่มีอยู่ออกเอาข้าว
ใหม่เข้ามาแทนที่ ดังนั้นช่วงนี้สหกรณ์ในโครงการมีบทบาทสำคัญมากที่จะเข้าไปแทรก
แซงตลาดข้าว แต่ระยะนี้สหกรณ์ผู้รวบรวมข้าวมีปัญหาเรื่องเงินทุน เพราะทางธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ระงับการจ่ายเงินกู้แก่โครงการนี้ ซึ่ง
มีผลกระทบต่อชวานาและสมาชิกสหกรณ์เป็นอย่างมาก อันเนื่องจากพ่อค้าคนกลาง
ในระดับท้องถิ่นศึกษาแล้วว ในร่างนี้ชวานาจำเป็นต้องขายข้าว แต่ขาดคู่แข่งขึ้น ทำ
ให้พ่อค้าคนกลางสามารถกำหนดราคาได้ตามพอใจ

เหตุที่ทางธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสั่งระงับการ
จ่ายเงินกู้ในโครงการ เพราะทางชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยยังไม่ได้
ชำระหนี้เก่าหรือชำระไม่ตรงตามสัญญา ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
จึงท้วงเหนี่ยวการจ่ายเงินกู้ในครั้งนี้ไว้ก่อน จากข้อเท็จจริงเหตุที่การเงินคิดขดม
ชวเหตุ 3 ประการด้วยกัน คือ ประการแรกองค์กรคลังสินค้ายังจำหน่ายข้าวในโครง
การยังไม่หมดทำให้ยังจำเป็นต้องชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยล่าช้าไป

ประการที่สอง ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยรับซื้อข้าวนอกโครงการมาส่งมอบองค์การคลังสินค้า ต้องนำเงินมาชำระค่าข้าวส่วนนี้ก่อนเงินจึงจมอยู่ในส่วนนี้ ประการที่สาม ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยนำเงินในโครงการนี้ไปใช้จ่ายทางอื่นนอกโครงการทำให้เงินขาดระยะไป ซึ่งสาเหตุทั้งสามประการนี้ทำให้ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยไม่สามารถชำระหนี้ต่อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรตรงตามสัญญา ทางธนาคารฯ จึงระงับการจ่ายเงินกู้แก่โครงการนี้ชั่วคราว

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการในโครงการนี้

1. การรวบรวมข้าวเปลือกครั้งต่อไปอีก 2 ปีข้างหน้า ควรได้มีการวางแผนไว้ก่อนฤดูเกี่ยวเกี่ยว โดยเตรียมเครื่องมือตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในโครงการ ได้แก่ กระจับปี่ ยุงฉาง เงินทุน ฯลฯ เหล่านี้ให้พร้อมและพอเพียงแก่การดำเนินการ นอกจากนี้ก่อนดำเนินการควรให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการรับซื้อข้าวได้รับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการตลาดข้าว การตรวจสอบคุณภาพ และเกณฑ์เสียบยืมทางการค้า ให้มีความสามารถแข่งขันกับพ่อค้าได้ และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ควรทำความเข้าใจหรือให้การศึกษาแก่สมาชิกสหกรณ์โดยการแนะนำให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการนี้เพื่อร่วมกันซื้อร่วมกันขายให้มากขึ้น เพื่อที่จะเข้าไปต่อสู้กับอำนาจการผูกขาดการค้าข้าวของพ่อค้าคนกลาง

2. การตรวจสอบคุณภาพข้าวนั้นมีเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพ และเครื่องมือวัดความชื้น ควรนำเครื่องมือเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันความทุจริตจากพนักงาน

3. การแปรรูปควรเปิดโอกาสให้โรงสีในโครงการสามารถทำการแปรรูปและหาลาดเองได้อย่างอิสระมากกว่านี้ ถ้าโครงการนี้เลิกไปโรงสียังมีลูกค้าประจำอยู่

4. การจำหน่ายทั้งข้าวเปลือกและข้าวสารควรให้มีการประสานกันระหว่างผู้รวบรวมข้าวเปลือกกับโรงสีที่นำมาแปรรูป โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการขนส่งวิธีการตลาดข้าว และประมาณข้าวที่จะนำมาแปรรูปหรือจำหน่าย ว่าคุ้มกันหรือไม่

5. การส่งออกรัฐบาลควรให้ขบวนการสหกรณ์เข้าไปมีบทบาทในการส่งข้าวส่งข้าวออกให้มากที่สุด และลดบทบาทเอกชนให้น้อยลง เพราะทุกวันนี้เอกชนสร้างปัญหาการผูกขาดโดยการตั้งขบวนการค้าข้าวขึ้นเพื่อกุมอำนาจการค้าข้าวทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งไม่ลดกรทบราคาข้าวภายในประเทศ

6. การส่งมอบควรหามาตรการควบคุมการรั่วไหลทุกขั้นตอนในการดำเนินงานของโครงการ ตั้งแต่สหกรณ์การเกษตรผู้รวบรวม โรงสี ชุมชนระดับจังหวัด ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย รวมทั้งองค์การคลังสินค้าให้ดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนและข้อตกลงที่ได้กระทำกันไว้

7. คำนึงถึงเชื้อชาติเกิดเหตุการณ์เกี่ยวกับการเงินสดคู่ให้สหกรณ์ผู้รวบรวมข้าวสามารถรับชำระหนี้เป็นข้าวเปลือกให้มากที่สุด ถ้าสมาชิกและชาวนาทั่วไปขายข้าวให้ขายในรูปแบบเงินฝากก่อนพร้อมทั้งคิดดอกเบี้ยตามเงินสดที่ขายข้าวนั้น เพื่อเป็นการช่วยเหลือการระดมทองดินและพอกาทั่วไป

ตารางที่ 5

ผลการรับมอบ การแปรสภาพข้าวเปลือก การสงมอบ และข้าวสารคงเหลือ

วันที่ 30 ตุลาคม 2524

หน่วย กก.

รายการ	100% รับ 3	5%	10%	15%	25%	ต่ำกว่า 25%	เหนียว เมล็ดขาว	เหนียว เมล็ดขาว	ปลาข้าวเจ้า				ปลายข้าวเหนียว		รวม	
									เอวัน	เอวัน	เอวัน	เอวัน	สีวัน	เอวัน		สีวัน
ข้าวเปลือกสงมอบ	๒๘,๑๑๖	๖,๘๕๘,๖๐๕	๑๗,๕๗๘,๖๕๘	๒๕,๐๕๗,๖๖๐	๒๘,๒๓๗,๘๗๘		๘๕๘,๘๘๘	๘๐๖,๘๗๘								๑๒๖,๕๕๘,๕๐๐
ข้าวเปลือกสงสี		๑,๘๓๘,๘๘๐	๑๘,๑๕๗,๖๖๖	๒๕,๗๑๖,๖๖๐	๒๗,๕๕๗,๘๗๘		๗๘๕,๘๗๘	๘๐๖,๘๗๘								๑๒๘,๕๕๘,๗๖๘
ข้าวเปลือกคงเหลือ		๑๘,๗๖๕	๕๖๗,๕๖๖	๗๕๐,๖๐๘	๒๕๐,๓๐๘		๕๖๗,๕๖๗	๕๖๗,๐๖๐								๕,๑๐๖,๗๖๑
ข้าวสารแปรสภาพโค สงมอบ อคส. สงมอบ สสท. จำหน่ายในท้องถิ่น ปรับปรุง ข้าวสารคงเหลือ ในโรงสี คาดว่าเสีไ้ได้อีก	๒๘	๓๖,๕๐๘ ๒๐๐ ๒๒,๕๖๐ ๑,๕๖๗	๗๖,๖๑๘ ๑๐,๘๘๐ ๕๖,๕๖๗ ๑,๑๖๕	๘๖,๒๘๕ ๒๘,๕๑๕ ๕๐,๖๑๖ ๘๕๕	๑๑๒,๖๕๗ ๓๘,๖๕๐ ๖๕,๓๖๗ ๑๕๐		๕๑,๖๕๕ ๑๘,๖๖๐ ๑๕,๑๓๐ ๒,๖๖๖	๑๕๖,๐๖๖ ๕๐,๖๘๕ ๘๕,๘๖๐ ๒,๓๖๗	๑๑,๖๖๕ ๖,๖๐๐ ๘,๗๑๐ ๒,๖๖๖	๒,๕๖๕ ๗๖๗ ๖,๖๖๖ ๑,๐๖๖	๗๖๖,๓๑๖ ๓๐,๘๑๖ ๗๖,๓๖๗ ๒,๐๕๗	๓๕๕,๘๐๐ ๑๐๓,๑๖๖ ๒๕๕,๖๖๗ ๕,๕๕๗	๑๐๓,๑๖๖ ๕๕๖ ๕๑๑ ๕๑๑	๕๕๖ ๕๑๑ ๕๑๑ ๕๑๑	๗๖๖,๖๑๗ ๑๕๕,๐๖๖ ๕๐๖,๕๕๘ ๑๗,๖๖๖	

รัฐบาลกับการผูกขาด

ในระบบเศรษฐกิจไทยปัจจุบัน ปัญหาการผูกขาดการผลิต ปัญหาการผูกขาดการค้าเป็นปัญหาหลักที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อ เศรษฐกิจ สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนอย่างเด่นชัดยิ่งขึ้นบรรณานักวิชาการ สถาบันพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติและบุคคลในวงการรัฐบาล ก็ต้องยอมรับความจริงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปัจจุบันปัญหาการผูกขาดในระบบเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่กำลังจัดทำกันอยู่นี้ก็ได้กำหนดแผนไว้อย่างแน่นอนว่า จะต้องจัดการผูกขาดทางเศรษฐกิจและได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการวางแผนการเงินการคลังและการกระจายถือครองทรัพย์สินทางเศรษฐกิจ"

ขอบเขตและประเด็นของการวางแผนในส่วนนี้คือ "ให้นโยบายการเงินและการคลัง สามารถเข้าไปมีบทบาทต่อการส่งเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศ และเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของไทยกับต่างประเทศให้มั่นคง ตลอดจนการใช้นโยบายทางการเงินและการคลังให้ไปมีส่วนในการแก้ไขปัญหาค่าความยากจน การกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและการแก้ไขระบบผูกขาดทางเศรษฐกิจอันเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของกิจการต่าง ๆ ให้ได้ผลยิ่งขึ้น"

เฉพาะประเด็นการผูกขาดนั้นได้กำหนดขอบเขตของการวางแผนลงไปว่า "กำหนดนโยบายมาตรการทางการเงิน การคลัง และค่านิยมอื่นต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการถือครองสินทรัพย์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมการเงิน การอุตสาหกรรมและการค้าที่สำคัญ ๆ เพื่อจัดการผูกขาดเศรษฐกิจให้เบาบางลง" ทั้งยังได้ขยายความต่อไปว่า "การผูกขาดนี้หมายถึงการไว้ใจจัดการผลิต พยายามลดอัตราผลตอบแทน และราคาสินค้าบริการด้วย"

นี่คือการต้องยอมรับความจริงว่า ปีที่จับกลุ่มสหกิจทางเศรษฐกิจ มีอำนาจในการผูกขาดปัจจัยการผลิต มีอำนาจในการผูกขาดธุรกิจแขนงต่าง ๆ แต่เราก็ควรจะรู้ไว้ว่าอำนาจผูกขาดเหล่านี้เติบโตขึ้นมาอย่างรวดเร็วภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลยุคก่อน ๆ ถึงกับมีการวางแผนแผนส่งเสริมให้บรรดาพ่อค้านายทุน "รวมตัว" กันอย่างเต็มที่ เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับ พ.ศ. 2514 - 2519 หน้า 173 ระบุว่า "สนับสนุนให้ธุรกิจรวมตัวกันเป็นสมาคมหรือกลุ่มธุรกิจที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย และสนับสนุนการดำเนินการของสมาคมธุรกิจ เพื่อเป็นสายสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับธุรกิจเอกชนอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น"

ภายใต้การสนับสนุนเช่นนี้เอง บรรดาพ่อค้า นายทุน พ่อค้า นักธุรกิจ จึงมีการรวมตัวกันสร้างอำนาจผูกขาดขึ้นมาอย่างรวดเร็ว อำนาจการผูกขาดที่เติบโตขึ้นมาตั้งแต่เขาคอมคลุมธุรกิจแขนงต่าง ๆ กลุ่มผูกขาดเงินทุน กลุ่มผูกขาดอุตสาหกรรม ก็ได้แผ่เอื้อมพลเหนือสากลของรัฐมาบางส่วน ถึงสากลของรัฐเหล่านั้นไปรับใช้ประโยชน์ของกลุ่มผูกขาดได้ แผนพัฒนา ฉบับที่ 5 จึงต้องมาวางแผนจัดการผูกขาดในปัจจุบัน

นโยบายรัฐบาลกับการผูกขาด

ในขณะที่กระแสปัญหาการผูกขาดได้แผ่กระจายรุกรานปากท้องประชาชนยิ่งขึ้นตามลำดับ ประชาชนทั่วไปก็เพิ่มความเข้าใจปัญหาการผูกขาดยิ่งขึ้น ส.ส. จำนวนหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นปากเป็นเสียงประชาชน รักษาผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อมีโอกาสได้เข้าสู่อำนาจรัฐ ก็ยกปัญหานั้นขึ้นมาเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไข นักวิชาการปัญญาชนที่มีโอกาสเข้าไปเสนอแนะบุคคลในคณะรัฐบาล ก็ได้สร้างแรงผลักดัน ยกปัญหาการผูกขาดขึ้นมาเป็นนโยบายที่รัฐจะต้องแก้ไข

ดังนั้น นโยบายทางกานเศรษฐกิจของรัฐบาลชุดนี้ในข้อ 2 จึงระบุว่า "จะสนับสนุนระบบเศรษฐกิจเสรี และขจัดการกระทำที่เป็นการผูกขาดให้หมดไป โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคนับเป็นสำคัญและขณะเดียวกันก็ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายด้วย" เราขอสนับสนุนนโยบายการผูกขาดของรัฐอย่างเต็มที่ แต่สิ่งที่เราจะตั้งคำถามก็คือ

ประการแรก คำว่าการผูกขาดในทัศนะรัฐบาลเป็นอย่างไร รัฐบาลจะต้องมีทัศนะที่แจ่มชัดเสียก่อนว่าอะไรคือ การผูกขาด เมื่อจะสู้กับกฤษฎีกาผูกขาดที่งานเป็นของรัฐก็เสียก่อนว่า "การผูกขาด" มีรูปร่างพฤติกรรม เป็นอย่างไร

ประการที่สอง เราอยากทราบว่า วิธีการที่รัฐบาลจะนำมาจัดการผูกขาดนั้น รัฐบาลจะใช้มาตรการอะไร ใช้เครื่องมืออะไร และเครื่องมืออันนั้น สิ่งที่กำหนดนั้น รัฐบาลจะนำไปใช้กับการผูกขาดได้หรือไม่

ประการที่สาม อยากทราบว่า ถ้าข้อเท็จจริงโดยหลักการและทฤษฎีปรากฏว่า บุคคลในรัฐบาลนี้มีความผูกพันอย่างแนบแน่นอยู่กับธุรกิจผูกขาด มันมีความเป็นไปได้สักเพียงไร ที่รัฐจะสามารถนำนโยบายอื่นไปปฏิบัติให้เกิดผล อย่างจริงจัง

แน่นอน คำถามทั้งสามประการนี้คงไม่มีคำตอบจากรัฐบาล และรัฐบาลก็คงไม่ตอบเรา กาลเวลาเท่านั้นที่จะได้คำตอบ เมื่อยังไม่มีคำตอบเราก็จำเป็นต้องวิเคราะห์หาคำตอบเอาเองต่อไป

การผูกขาดเป็นอย่างไร

กล่าวอย่างกว้างๆ ว่า ผูกขาด หมายถึงการกำจัดทางเลือกพฤติกรรม การผูกขาดแสดงออกด้วยการกีดกันผู้อื่นด้วยกลวิธีต่าง ๆ ไม่ให้เข้ามาประกบการแข่งขันกับตน หรือใช้กลวิธีต่าง ๆ เข้ายึดครองตลาดทำลายคู่แข่งขึ้น หรือใช้ช้อตกลางต่าง ๆ ของกลุ่มไปเข้าตลาดจำกัดการเลือกซื้อ เลือกขายของผู้อื่น ๆ เหล่านี้เป็นต้น

กล่าวในทางเศรษฐกิจและการเมือง การผูกขาดยังหมายรวมไปถึงการเข้ายึดครองทรัพย์สิน หรือปัจจัยการผลิตไว้แต่เพียงผู้เดียว กีดกันแย่งชิงผู้อื่นจนหมดโอกาสที่จะเข้าแข่งขันด้วยวิธีเหล่านี้

ในการพิจารณาปัญหาของนักเศรษฐศาสตร์ มักจะมองปัญหาอย่างรวบรัดตัดคัตตอน คือ มองพิจารณาเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งโดยตัดความสัมพันธ์ทางโครงสร้างในส่วนอื่น ๆ ออกไปเสียสิ้น เช่น การศึกษาเรื่องตลาดค้าข้าว เมื่อได้ข้อสรุปว่า มีโรงสีเข้มที่มีโรง มีพ่อค้าคนกลางนับหมื่นราย เขาก็สรุปว่า โรงสีมีมากมาย แล้วการผูกขาดจะเป็นไปได้อย่างไร แต่สิ่งที่ไม่ได้พิจารณาก็คือ โรงสีเหล่านั้น พ่อค้าคนกลางเหล่านั้น ถูกกำหนดโดยโครงสร้างค่านิยม

เขาจะไม่คิดว่าผู้ส่งออกนั้นเป็นโครงสร้างบุคคลของตลาดในประเทศสามารถแข่งขัน
ภาวะราคาการค้าของโรงสีและของคนกลาง ซึ่งโดยแท้จริงแล้วขึ้นอยู่กับผู้ส่งออกออกมา

การขึ้นออกกลางหรือการขึ้น

การค้าข้าวส่งออก ปกติการค้าข้าวส่งออกนอกจากจะมีกฎเกณฑ์อันบังคับทาง
กฎหมายตามที่เคยกล่าวแล้วว่า มีสมาคมผู้ส่งข้าวออก เป็นผู้คอยรักษานโยบายของผู้ค้า
เป็นกลางที่ดึงบรรดาผู้ทำการค้าร่วมกันทำความตกลงทางการค้า กระนั้นก็ตามยังมีการ
ก่อตั้งชมรมการค้าข้าวขึ้นใหม่อีก และปรากฏว่าชมรมการค้าข้าวนี้ก่อตั้งขึ้นมาด้วยการ
สนับสนุนของกระทรวงพาณิชย์ ปรากฏออกมาเป็นระเบียบกระทรวงว่าด้วยการค้าข้าว

หลักการอันบังคับชมรมผู้ส่งข้าวออกมีอยู่ว่า บริษัทใดก็ตามที่หาตลาดได้ หรือ
ไป ซึ่งข้าวจากต่างประเทศ บริษัทนั้นมีสิทธิส่งข้าวออกได้ทันทีเพียง 20% ของปริมาณทั้งหมด
ที่ส่งไป และต้องนำไปจัดสรรให้แก่บริษัทที่อื่นทุกบริษัทในชมรม หลักการจัดสรร คือ ถ้าบริษัท
ใดเคยส่งออกในปีก่อนไค้มาก ก็มีสิทธิได้ส่วนแบ่งมาก บริษัทใดปีก่อนส่งออกไค้น้อย ก็มีส่ว
แบ่งน้อย นั้นหมายความว่า บริษัทใดที่เป็นยักษ์ใหญ่ในวงการค้าข้าว ไม่ต้องหาตลาดก็ไค้
ไค้ตามมาก ๆ

เช่น สมมติว่า บริษัทข้าวทองสยามหาตลาดได้ 1,000 ตัน จะส่งออกเองได้
เพียง 200 ตัน อีก 800 ตัน ต้องนำไปจัดสรรให้บริษัทอื่น ๆ ตามหลักการ นั้นหมายความว่า
ว่ายักษ์ใหญ่ในวงการค้าข้าวส่งออกคือ รวมทุนไทย ด้วยชนค้าข้าว แสงทองค้าข้าว กิติค้า
ข้าว ธรรมชัย เจริญไทย เหล่านี้แย่งไค้ส่วนแบ่งมากกว่าบริษัทอื่น ๆ เพราะบริษัทเหล่านี้
ส่งข้าวออกไค้มากกว่าบริษัทอื่น แลยังมีบริษัทในเครืออีกรายละ 2 - 3 บริษัท

ที่จริงชมรมการค้าข้าว ก็คือสมาคมผู้ส่งข้าวออกนั่นเอง แต่โดยกฎหมายสมาคม
การค้าการค้าไม่ได้ จะตกลงเรื่องปริมาณเรื่องราคาอย่างเปิดเผยไม่ได้ ก็เลยเล็งมาก่อตั้งเป็น
ชมรมขึ้นมาเข้าไปอีกทีหนึ่ง

ข้อตกลงของชมรมนี้เห็นไค้ชัดว่า บริษัทที่ใหญ่อยู่แล้วจะยิ่งใหญ่อขึ้นเรื่อย ๆ กู
กลืนไค้ตัว กูกลืนตลาดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ใครหาตลาดไค้มา บริษัทยักษ์ใหญ่เหล่านี้ก็แบ่ง
ไค้ตัวเอาไปมากกว่าบริษัทอื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การต่อสู้กับอำนาจผูกขาด

การต่อสู้กับอำนาจผูกขาดฉบับ ในประวัติศาสตร์ที่เป็นกรณีเฉพาะทางอยู่สองแนว
ทาง คือ แนวทางกฎหมายและแนวทางการสร้างอำนาจต่อรองของกลุ่มอาชีพ

ในทางกฎหมาย ได้แก่การออกกฎหมายป้องกันการผูกขาด มีการบังคับจับกุม
ลงโทษ ผู้มีการกระทำที่มีลักษณะผูกขาดในประเทศไทย ขณะมี พ.ร.บ. ป้องกันการผูกขาด
และการค้ากำไรเกินควร แต่แนวทางกฎหมายปัจจุบันนี้ใช้ไม่ได้ผล เพราะ

ประการแรก ผู้เขียนกฎหมายไม่อาจเขียนให้ครอบคลุมถึงการผูกขาดรูปแบบ
ต่าง ๆ ได้

ประการที่สอง ในการปฏิบัติเพื่อวิพากษ์กฎหมายมักจะมิรู้จักอ่อนเสมอ เช่นการ
ตีความวาระคดีใดจึงเรียกว่า "การค้ากำไรเกินควร"

ประการที่สาม พอลค้าปัจจุบันมีวิธีการเต็มไปค่ายเล่ห์เหลี่ยม จัดตั้งบริษัทขึ้นมา
หลายชั้นซ้อน มีกันขายสินค้ากันเอง

ในประเทศตะวันตก หรือในสหรัฐอเมริกา นอกจากจะมีกฎหมายต่อต้านการ
ผูกขาดแล้ว เขายังสนับสนุนแนวทางการสร้างอำนาจต่อรองในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้สามารถ
รักษาสถประโยชน์ของประชาชนในกลุ่มเหล่านั้น

แนวความคิดนี้จากความจริงที่ว่า คนทุกคนหรือทุกกลุ่มย่อมรักษาสถประโยชน์
ของประชาชนในกลุ่มอันถึงมีถึงใจของตนเอง แต่ละคนแต่ละกลุ่มย่อมรักษาสถประโยชน์ตนเอง
ดีกว่าที่จะให้ผู้อื่นมารักษานี้เป็นกฎทั่วไปของสังคม

ดังนั้น ในประเทศทางยุโรป ประเทศญี่ปุ่น ประเทศในสหรัฐอเมริกา โอกาส
ที่คนกลุ่มหนึ่งจะ เอาเปรียบคนอื่นอีกกลุ่มหนึ่งนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ได้ง่าย ๆ บรรดาพ่อค้าคนกลาง
จะไปกดราคาผู้ผลิตหรือผลิตผลของเกษตรกรก็ทำได้ยาก เพราะบรรดาเกษตรกรในประเทศ
เหล่านั้นมีการรวมตัวกันเข้มแข็ง เป็นสหกรณ์ สหพันธ์ ต่อต้านการเอาเปรียบของพ่อค้า เช่น
ชาวนาในญี่ปุ่น ชาวนาในอเมริกาในเวีย เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด รวมทั้งกันต่อสู้กับคารเอา
เปรียบของพ่อค่านายทุน

กล่าวโดยทั่วไป ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทย ก็คือชาวนา ชาวไร่
 ถ้าคนกลุ่มใหญ่เหล่านี้สามารถรักษามาตรประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของตน นั่นก็หมายความว่า
 การผูกขาดได้ถูกขจัดไปทำให้พวกเขาไม่ถูกเอาเปรียบ เพราะพวกเขาปรับตัวกันต่อต้าน
 กับอำนาจการผูกขาดได้ หลักการข้อนี้คือ การสร้างพลังร่วมกับพลังผูกขาด โดยการ
 รวมตัวกันในรูป "สหกรณ์การ เกษตร" เพื่อสร้างอำนาจต่อรองในด้านการซื้อและการขาย
 ในกลุ่มอาชีพเดียวกัน

วิธีการสหกรณ์ที่มีหลักปรัชญา ใช้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อป้องกันการเอาเปรียบ
 สำหรับประเทศไทยนั้นได้จัดตั้งขึ้นมา 60 กว่าปี เพื่อขจัดอำนาจการผูกขาด ก็ถูกครม.งำ
 โดยกลไกรัฐ ถูกครม.งำโดยพ่อค่านายทุน ภายใต้การรัฐเห็นของกลไกรัฐ ในที่สุดสหกรณ์
 จำนวนมากก็กลายเป็น "สมิธไมยอนไซ (ไม้แคะ)" ที่เขาใส่กระดางไว้คู่เล่นเท่านั้น
การแก้ไขวิบัติของชาวนาโดยวิธีการสหกรณ์การ เกษตร

การกำหนดราคารับซื้อข้าวขั้นต่ำเกวียนละ 3,500 บาทนั้น เป็นการประกัน
 ราคาของรัฐภาค อย่างหนึ่งที่จะช่วยยกระดับราคาข้าวของชาวนาให้ขายได้ในราคาสูงขึ้น
 ภารกิจเหล่านี้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 "กรมส่งเสริมสหกรณ์" มีหน้าที่รับผิดชอบโครงการ ฯ นี้โดยตรง ซึ่งรัฐบาลใช้โครงการ ฯ
 นี้ในขบวนการสหกรณ์เป็นกลไกเข้าไปเร่งเร้าแทรกแซงตลาดข้าว แข่งขันกับพ่อค่านกลาง
 ระดับต่าง ๆ รับซื้อข้าวเปลือกจากชาวนา ทำการแปรรูปเป็นข้าวสาร และการจำหน่ายทั้ง
 ในต่างประเทศ หรือ การของโครงการ ฯ นี้จะเชื่อมโยงประสานกันอย่างเหนียวแน่นเป็น
 ไปอย่างมีระบบในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกัน

สำหรับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการในโครงการ ฯ นี้ เช่น
 การรวบรวมข้าวเปลือก การแปรรูป การจำหน่าย การส่งมอบ และปัญหาคานสินค้า ฯลฯ
 ปัญหาเหล่านี้ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับโครงการใหม่ที่ตั้งเริ่มดำเนินการ และการดำเนิน
 งานเท่าที่ผ่านมาก็ยังไม่สามารถประเมินได้อย่างแท้จริงว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว
 มากน้อยเพียงใด แต่พอสรุปอย่างคร่าว ๆ ว่าได้ผลพอสมควร

ชาวนาจำนวนมาสามารถขายข้าวเจ้าของพวกเขาได้ใกล้เคียงกับราคาขั้นต่ำที่ประกาศ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบของรัฐ และบางแห่งถึงขนาดขายได้สูงกว่าราคาขั้นต่ำก็มี แต่มีชาวนาภาคอีสานและภาคเหนือที่ปลูกข้าวเหนียว ตามข่าวกล่าวว่า ราคาที่ซื้อขายกันประมาณ เกวียนละ 2,700 บาท ขณะที่ราคาประกันเกวียนละ 3,100 - 3,200 บาท ต่อเกวียน เมื่อพิจารณาในสถิติตัวเลขข้าวเหนียวที่ผลิตได้ในฤดูกาลผลิตที่ผ่านมา คือ ประมาณ 5.7 ล้านเกวียน หรือประมาณ 1/3 ของปริมาณข้าวเปลือกที่ผลิตได้โดยชาวนาทั้งหมด การที่ราคารับซื้อข้าวเหนียวที่แท้จริงในตลาดต่ำกว่าราคาขั้นต่ำที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญดังกล่าว คือ ตัวอย่างความสำเร็จของนโยบาย กำหนดราคาข้าวที่ถ่วงน้ำหนัก

ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ชาวนาสามารถขายข้าวเจ้าได้ตามราคา ที่กำหนดนั้นก็คือ การเผยแพร่ของราคาข้าวในตลาดโลก จากรายงานของคณะกรรมการสาขาข้าวสหภาพการค้าไทย ปรากฏว่าราคาข้าวส่งออก (F.O.B.) ในวันที่ 14 มกราคม 2524 สำหรับข้าว 100% ชั้น 1 สูงประมาณ 10,065 บาท ต่อตัน ขณะที่ข้าว 5% ตกประมาณ 9,635 - 4,696 บาท ต่อตัน ราคาในตลาดโลกที่ลอยตัวสูงขึ้นดังกล่าว รวมเข้ากับการลดค่าพรีเอมิยม สำหรับข้าว 100% และ 5% ลงจากตันละ 900 บาท เหลือ 700 บาท คือ ตัวจักรนำในการกระตุ้นให้ชาวนาขายข้าวได้ตามราคาขั้นต่ำ

ราคาข้าวเฉลี่ยเกวียนละ 3,797.86 บาท ในปี 2524 ที่ชาวนาขายได้นั้น ทำให้ "ถั่วสารพัตติก" ที่จะนำไปสู่การกินคืออยู่ที่ของพวกเขาเสมอไปไม่ เพราะขณะที่ราคาผลผลิตที่ขายได้เพิ่มสูงขึ้นนั้น ผลกระทบที่พวกเขาต้องเผชิญอยู่ที่ได้เพิ่มสูงขึ้นเป็นเงาตามตัว จากรายงานของหน่วยงานในกระทรวงพาณิชย์ระบุว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2523 ได้เพิ่มขึ้นไปจากปี 2522 ถึง 19.7% ซึ่งหมายความว่าราคาข้าวเปลือกประกันเกวียนละ 3,500 บาท จะมีราคาเหลือเพียงประมาณ 2,810 บาท ของราคาในตลาดปลายปี 2522 เท่านั้น การที่เงินบาทมีอัตราสูงเช่นนี้ จึงเป็นก้าวแปรที่สำคัญอีกตัวหนึ่งที่ส่งผลให้ชาวนาสามารถขายผลผลิตได้ตามราคาขั้นต่ำที่กำหนดไว้

ดังนั้น นอกจากนโยบายแบบ "ประสาสงคราม" เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของชาวนา ยังมีนโยบายกำหนดราคาข้าวขั้นต่ำแล้วการสร้างหลักประกันระยะยาวให้กับอนาคตชาวนา กับเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศจะต้องได้รับการดำเนินการควบคู่ไปด้วย หลักประกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะยาวที่มีอนาคตนั้น คือ การหาวิถีทางที่ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศเล็กเป็น "ทารก" สามารถ "ตั้งไข่" และเป็นหยัคควยลำแข้งของพวกเขาเองได้ แทนที่จะรอกการคุ้มครองจากรัฐอย่างเคียวเหมือนเซนต์ปีเตอร์

การยื่นหยัคควยลำแข้งของตนเองดังกล่าว ชาวนาจะต้องมีองคกรของพวกเขา เพราะองคกรที่เข้มแข็งจะเป็นที่มาของพลังในการปกป้องรักษาผลประโยชน์อื่น ๆ เช่น พ่อคานายทุน ไม่สามารถแสวงหาส่วนเกินทางคานำไรตามอำเภอใจ ตัวอย่างของความเข้มแข็งขององคกรในหลาย ๆ ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา หรือญี่ปุ่น ฯลฯ คือ รัฐบาลที่นำมาสนับสนุนคานำวข้างตนเป็นอย่างดี

ชาวนาไทยเองก็มีองคกรของตนเอง คือ สหกรรณการเกษตร แต่เท่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ องคกรดังกล่าวก็ประกบกับความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาคานของชาวนา เพราะยังเติมไปคานความอดทนแเอ และประเทศไทยเอง ก็เริ่มนำระบบสหกรรณมาใช้ตั้งแต่ปี 2459 โดยการจัดตั้งสหกรรณวัคจันทรขึ้น ที่จังหวัดพินนูลอ ระยะเวลาประมาณ 65 ปี ที่ผ่านมาน่าจะเพียงพอแล้วสำหรับการที่จะให้ระบบสหกรรณโคพิสุจน์ตัวเอง เพราะแม่ทุกวันนี้ จะมีสหกรรณทั่วประเทศกว่า 700 สหกรรณ และมีสมาชิกรวมกันกว่า 485,000 คน เป้าหมายใหญ่ของการจัดตั้งสหกรรณดังกล่าวก็คือการแสวงหาเงินกู้มาให้สมาชิก ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาคานที่ปลายเหตุให้กับสมาชิกเท่านั้น หาโคเป็นไปคานปรวัชญาที่แท้จริงตามหลักสหกรรณสากลที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ องคกรที่ส่งเสริมคานำนิกในสิทธิและหน้าที่ของคานตามหลักประชาธิปไตยที่แท้จริง จัดให้มีการศึกษาสำหรับสมาชิก พนักงานเจ้าหน้าที่ในลักษณะและวิธีการสหกรรณอันมีรากฐานของคานำเป็นประชาธิปไตย แสวงหาและแบ่งสรรผลประโยชน์ให้สมาชิกอย่างสมเหตุสมผล ฯลฯ

จากบทเรียนของการพัฒนาการระบบสหกรรณในประเทศไทยนั้น เราพบคานำจริงที่สำคัญข้อหนึ่งว่า ระบบดังกล่าวเป็นระบบที่ประกนมาจากโครงสร้างเบื้องต้น คือ รัฐ โดยมีกรมส่งเสริมสหกรรณ กระทรวงเกษตรและสหกรรณ ทำหน้าที่ประกบประกน "สงเคราะห์" สหกรรณต่าง ๆ จนทำให้สถาบันดังกล่าวเป็นทารกที่รอกการบ่อนำบ่อนคานำในรูปเงินกู้จนไม่อาจพึ่งตนเองโคเหมือนเซนต์ปีเตอร์

ความผิดปกติกของการสหกรณ์ที่ผ่านมา จึงหาใช้ความผิดพลาดของ "เนื้อหา" สหกรณ์ไม่ หากแต่เป็นความผิดเกี่ยวกับ "รูปแบบ" อันเกิดจากการเปลี่ยนโฉมหน้าของ ปรวิญญสหกรณ์ที่แท้จริงของสหกรณ์ ดังที่ไ้กล่าวมาแล้ว โดยสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของ การขาดประสิทธิภาพในการบริหารงานของสมาชิก จนไม่สามารถพึ่งตนเองได้ดังกล่าว

การปรับปรุงเพื่อสร้างระบบสหกรณ์หรือองค์กรอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อยก รัระดับคุณภาพของสมาชิกให้มีความสำนึกทั้งทางสิทธิและหน้าที่ จึงเป็น "ทางออก" ที่จะคง ใ้ได้รับการเปิดออกมาอย่างเร่งด่วน เพราะเท่าที่ผ่านมามองการณ์ของพ่อค้านายทุนที่มีกิจกรรมใน การสัมพันธ์กับชาวนา เช่น สมาคมพ่อค้าผู้ส่งออก สมาคมโรงสี ฯลฯ ต่างมีพัฒนาการที่ ต่อเนื่องและแข็งแกร่งในการรักษาผลประโยชน์ของสมาชิก ทำให้เกิดช่องว่างของการต่อรอง ระหว่างกลุ่มทั้งสอง และผลลัพธ์ของช่องว่างดังกล่าว ก็คือการถูกเอารัดเอาเปรียบของชาวนา ดังเช่นที่เกิดเป็นปัญหาอยู่ทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

๑. "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕.", สำนักคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๑๕.
๒. สมศักดิ์ กิจมีชัย. "โครงการรวบรวมข่าวเปลือกของสหกรณ์" วารสารเพื่อการเผยแพร่เกษตรสัมพันธ์. พฤศจิกายน ๒๕๑๓.
๓. "สินค้าส่งออก" รายงานเศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ จำกัด. พฤษภาคม ๒๕๑๔.
๔. "ภาวะการค้าข้าว" รายงานเศรษฐกิจธนาคารกสิกรไทย จำกัด. มิถุนายน ๒๕๑๔.
๕. "เศรษฐกิจการเกษตร" ข่าวเศรษฐกิจการเกษตร. ธันวาคม ๒๕๑๓.
๖. "ภาวะสินค้าเกษตรที่สำคัญในรอบปี ๒๕๑๕" ธนาคารแห่งประเทศไทย ๒๕๑๕.
๗. สมภพ มานะรังสรรค์. "เศรษฐกิจแบบไทยไทย". กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๑๔.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงการคำนวณ

การคาดคะเนแนวโน้มราคาข้าวเปลือก ๕ % ปี ๒๕๑๔ - ๒๕๑๗ (เกวียน/บาท)

ปี	% y	x	x ²	xy	y ²
๒๕๑๔	๔๘๐.๘๑	- ๕	๒๕	๔,๔๕๔.๕๕	๗๑๕,๗๒๐.๖๓
๒๕๑๕	๑,๑๒๔.๘๘	- ๔	๑๖	๔,๔๕๘.๕๖	๑,๒๖๕,๓๗๗.๕๑
๒๕๑๖	๑,๖๑๒.๐๕	- ๓	๙	๔,๔๓๖.๑๕	๒,๕๗๘,๖๗๒.๑๖
๒๕๑๗	๒,๓๔๕.๕๗	- ๒	๔	๔,๖๕๕.๕๕	๕,๔๑๖,๕๓๗.๕๘
๒๕๑๘	๒,๕๕๕.๑๖	- ๑	๑	๒,๕๕๕.๑๖	๕,๙๙๓,๔๘๗.๓๑
๒๕๑๙	๒,๓๓๗.๖๐	๐	๐	-	๕,๖๕๒,๙๘๑.๗๖
๒๕๒๐	๒,๕๑๕.๕๕	๑	๑	๒,๕๑๕.๕๕	๕,๘๓๘,๘๓๓.๔๑
๒๕๑๒	๒,๖๔๐.๕๓	๒	๔	๕,๓๖๑.๐๖	๖,๑๕๓,๐๒๙.๐๘
๒๕๒๒	๒,๖๕๙.๗๑	๓	๙	๗,๙๗๙.๑๓	๗,๐๖๕,๐๕๗.๒๘
๒๕๒๓	๓,๒๖๕.๓๒	๔	๑๖	๑๓,๐๖๑.๒๘	๑๐,๕๖๑,๗๕๐.๕๘

$\Sigma y = ๒๕,๖๑๗.๐๓$ $\Sigma x = ๐$ $\Sigma x^2 = ๑๑๐$ $\Sigma xy = ๒๖,๕๓๓.๕๕$ $\Sigma y^2 = ๖๕,๙๕๗,๕๕๕.๕๕$

สมการ

$y^* = a + b(x)$

$a = \frac{\Sigma y}{n}$

$= \frac{๒๕,๖๑๗.๐๓}{๑๑} = ๒,๓๒๘.๘๒๖$

$b = \frac{\Sigma xy}{\Sigma x^2}$

$= \frac{๒๖,๕๓๓.๕๕}{๑๑๐} = ๒๔๑.๒๓๒$

$y^* = ๒,๓๒๘.๘๒๖ + ๒๔๑.๒๓๒ (x)$

๒,๕๒๕ (b) = ๓,๗๙๒.๕๖๒

๒,๕๒๖ (๗) = ๔,๐๓๖.๕๗๖

๒,๕๒๗ (๘) = ๔,๒๘๐.๕๙๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การหา R^2 จากทฤษฎี ANOVA

Source	SS.	df.	Variance.
Total.	$Ey^2 (60,609,588.52)$	$n-1 (10)$	$6,060,958.852$
Regression.	$bExy (6,470,138.763)$	(1)	$6,470,138.763$
Residual.	Total SS. - Regression SS. $(54,150,041.35)$	$n-2 (9)$	$6,016,671.26$

$$Ey^2 = E y^2 - \frac{(E y)^2}{n}$$

$$= 65,948,754.96 - \frac{(25,417.03)^2}{11}$$

$$= 65,948,754.96 - 5,339,166.44$$

$$= 60,609,588.52$$

$$Ex^2 = E x^2 - \frac{(E x)^2}{n}$$

$$= 110 - \frac{(10)^2}{11}$$

$$= 110$$

$$\begin{aligned}
 E_{xy} &= E_y - \frac{(E_x \cdot E_y)}{n} \\
 &= 26,433.44 - \frac{(0 \times 26,433.03)}{110} \\
 &= 26,433.44
 \end{aligned}$$

$$\hat{\sigma}_b = SE \sqrt{\frac{1}{110}} = 0.0453$$

$$\hat{\sigma}_a = SE \sqrt{\frac{110}{11 \times 110}} = 0.3096$$

$$\bar{R}^2 = \frac{9 - 6,096,679.26}{6,096,679.26}$$

$$\bar{R}^2 = 0.03$$

$$SE = 2,462.6504$$

หาค่าความเชื่อถือ

$$t_a = \frac{a}{\hat{\sigma}_a}$$

$$= \frac{2,024.42}{0.3096} = 6,538.83$$

$$t_b = \frac{b}{\hat{\sigma}_b}$$

$$= \frac{246.36}{0.0453} = 5,438.41$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงการคำนวณการคาดคะเนแนวโน้มราคาข้าวเปลือก ๑๐ % ปี ๒๕๑๔ - ๒๕๒๓ (เก็บมะเขือ)

ปี	y	x	x ²	xy	y ²
๒๕๑๔	๘๘๘.๘๐	- ๕	๒๕	๔,๒๔๔.-	๗๘๐,๘๖๑.๘๘
๒๕๑๕	๑,๐๘๕.๑๓	- ๔	๑๖	๔,๓๔๓.๑๒	๑,๒๐๐,๑๑๓.๘๑
๒๕๑๖	๑,๕๓๓.๑๖	- ๓	๙	๔,๖๑๑.๓๐	๒,๓๒๒,๘๖๐.๘๓
๒๕๑๗	๒,๒๒๘.๒๔	- ๒	๔	๔,๕๕๘.๘๘	๔,๙๖๘,๕๑๐.๘๘
๒๕๑๘	๒,๓๐๓.๑๖	- ๑	๑	๒,๓๐๓.๑๖	๕,๓๒๒,๘๘๓.๒๓
๒๕๑๙	๒,๒๕๓.๒๘	๐	๐	-	๕,๐๗๓,๒๗๐.๗๖
๒๕๒๐	๒,๒๖๕.๒๕	๑	๑	๒,๒๖๕.๒๕	๕,๑๓๑,๓๕๓.๕๖
๒๕๒๑	๒,๕๖๘.๐๓	๒	๔	๕,๑๓๘.๐๖	๖,๐๙๖,๐๕๘.๗๖
๒๕๒๒	๒,๕๓๘.๑๓	๓	๙	๗,๖๑๖.๓๙	๖,๖๕๕,๒๑๓.๒๕
๒๕๒๓	๓,๑๕๕.๘๓	๔	๑๖	๑๒,๖๒๓.๓๒	๙,๙๕๘,๒๖๒.๘๙
๒๕๒๔	๓,๖๐๘.๕๑	๕	๒๕	๑๘,๐๔๒.๕๕	๑๓,๐๒๒,๕๘๒.๓๒

$\Sigma y = ๒๔,๓๕๕.๘๐$ $\Sigma x = ๐$ $\Sigma x^2 = ๑๑๐$ $\Sigma xy = ๒๕,๕๕๘.๘๑$ $\Sigma y^2 = ๒๐,๕๗๘,๒๑๑.๐๓$

สมการ

$$y^* = a + b(x)$$

$$a = \frac{\Sigma y}{n}$$

$$= \frac{๒๔,๓๕๕.๘๐}{๑๑} = ๒,๒๑๓.๒๕$$

$$b = \frac{\Sigma xy}{\Sigma x^2}$$

$$= \frac{๒๕,๕๕๘.๘๑}{๑๑๐} = ๒๓๒.๕๘$$

$$y^* = ๒,๒๑๓.๒๕ + ๒๓๒.๕๘(x)$$

๒๕๒๕ (๖) = ๓,๖๐๘.๗๘

๒๕๒๖ (๗) = ๓,๕๕๑.๓๘

๒๕๒๗ (๘) = ๔,๐๗๓.๘๗

การหาค่า R^2 จากตาราง ANOVA.

SOURCE.	SS.	df	Variance.
total.	55,579,715.63.	10	5,557,971.6
Regression.	5,950,677.9	1	5,950,677.9
Residual.	49,629,037.	9	5,514,337.6.

$$\begin{aligned}
 \sum y^2 &= \sum y^2 - \frac{(\sum y)^2}{n} \\
 &= 60,478,211.03 - \frac{(24,345.80)^2}{11} \\
 &= 60,478,211.03 - 4,898,495.4 \\
 &= 55,579,715.63.
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \sum x^2 &= \sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n} \\
 &= 110 - \frac{(0)^2}{11} \\
 &= 110
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \sum xy &= \sum xy - \frac{(\sum x \cdot \sum y)}{n} \\
 &= 25,584.41 - \frac{(0 \times 24,345.80)}{11} \\
 &= 25,584.41.
 \end{aligned}$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$R^2 = 1 - \frac{\hat{\sigma}_{xy}}{\text{total Variance}}$$

$$= 1 - \frac{5,514,337.6}{5,557,971.6}$$

$$= 0.0078.$$

$$SE = 2348.26.$$

$$\hat{\sigma}_b = SE \sqrt{\frac{1}{\sum x^2}}$$

$$= \sqrt{\frac{1}{110}} = 0.0953.$$

$$\hat{\sigma}_a = SE \sqrt{\frac{\sum x^2}{n \cdot \sum x^2}}$$

$$= \sqrt{\frac{110}{11 \cdot 110}} = 0.3015.$$

ค่าแห่งความเอนก

$$t_a = \frac{a}{\hat{\sigma}_a}$$

$$= \frac{2,213.25}{0.3015} = 7340.795.$$

$$t_b = \frac{b}{\hat{\sigma}_b}$$

$$= \frac{232.59}{0.0953} = 2440.6086.$$

แสดงการคำนวณการคาดคะเนแนวโน้มราคาข้าวสาร 5 % ปี 2514 - 2527 (หน่วย บาท)

ปี	y	x	x ²	xy	y ²
2514	114.09	- 5	25	- 570.45	13,016.53
2515	122.53	- 4	16	- 490.12	12,663.00
2516	179.25	- 3	9	- 537.75	32,130.56
2517	-	- 2	4	- 2	-
2518	239.14	- 1	1	- 239.14	57,187.94
2519	257.47	0	0	-	66,290.80
2520	259.36	1	1	259.36	67,267.61
2521	289.56	2	4	579.12	83,844.99
2522	306.55	3	9	919.65	93,972.90
2523	366.78	4	16	1,467.12	134,527.57
2524	447.58	5	25	2,237.90	200,327.86

$\Sigma y = 2,403.06$ $\Sigma x = 0$ $\Sigma x^2 = 110$ $\Sigma xy = 3,623.69$ $\Sigma y^2 = 761,229.96$

สมการ

$$y^* = a + b(x)$$

$$a = \frac{\Sigma y}{n}$$

$$= \frac{2,403.06}{11} = 218.46$$

$$b = \frac{\Sigma xy}{\Sigma x^2}$$

$$= \frac{3,623.69}{110} = 32.94$$

$$y^* = 218.46 + 32.94 (x)$$

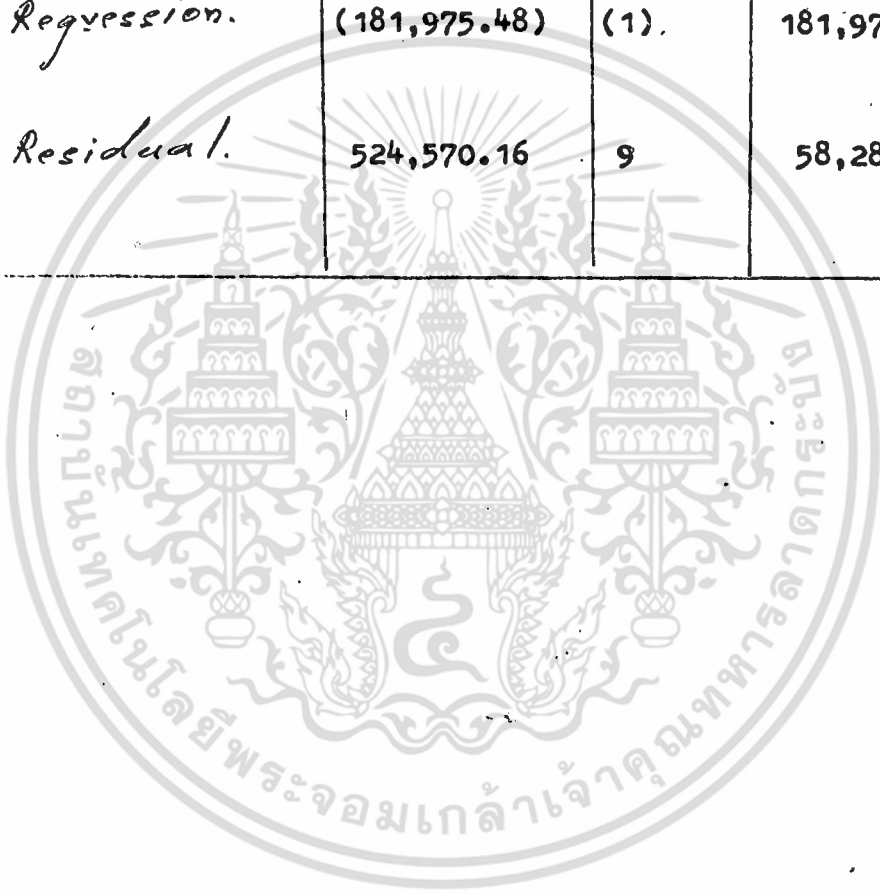
2525 (6) = 416.1

2526 (7) = 449.04

2527 (8) = 481.98

การหาค่า R^2 จากตาราง ANOVA.

Source	ss.	df.	Variance
Total	(706,545.64)	(10)	70,654.56
Regression.	(181,975.48)	(1)	181,975.48
Residual.	524,570.16	9	58,285.57

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$\begin{aligned}
 E y^2 &= E y - \frac{(E y)^2}{n} \\
 &= 761,229.76 - \frac{(2,572.31)^2}{11} \\
 &= 761,229.76 - 54,684.122 \\
 &= 706,545.64
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 E x^2 &= E x^2 - \frac{(E x)^2}{n} \\
 &= 110 - \frac{(0)^2}{11} \\
 &= 110
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 E x y &= E x y - \frac{(E x \cdot E y)}{n} \\
 &= 3,663.69 - \frac{(0 \cdot 2,572.31)}{11} \\
 &= 3,663.69
 \end{aligned}$$

$$\hat{\sigma}_b = \sqrt{\frac{1}{110}} = 0.0953$$

$$\hat{\sigma}_a = \sqrt{\frac{110}{11 \times 110}} = 0.3015$$

$$R^{-2} = 1 - \frac{58,285.57}{70,654.56} = 0.1751$$

$$SE = 241.4240$$

หาค่าความเชื่อถือ

$$t_a = \frac{218.46}{0.3015} = 724.577$$

$$t_b = \frac{32.94}{0.0953} = 345.645$$

แสดงการคำนวณการคาดคะเนแนวโน้มราคาข้าวสาร 10 % ปี 2514 - 2527 (หาม บาท)

ปี	y	x	x ²	xy	y ²
2514	106.19	- 5	25	- 530.95	793,720.63
2515	117.92	- 4	16	- 471.58	1,265,377.51
2516	178.97	- 3	9	- 536.91	2,598,672.96
2517	236.82	- 2	4	- 473.64	5,496,539.58
2518	234.92	- 1	1	- 234.92	5,993,487.39
2519	248.20	0	0	-	5,652,981.76
2520	250.47	1	1	250.47	5,834,833.49
2521	276.51	2	4	553.02	6,153,029.08
2522	288.92	3	9	866.76	7,074,057.28
2523	357.49	4	16	1,429.96	10,662,314.7
2524	425.79	5	25	2,128.95	14,423,740.58
$\Sigma y = 2,772.20$		$\Sigma x = 0$	$\Sigma x^2 = 110$	$\Sigma xy = 2,981.16$	$\Sigma y^2 = 65,948,754.96$

ผลการ

$$y^* = a + b(x)$$

$$a = \frac{\Sigma y}{n} = \frac{2,772.20}{11} = 247.48$$

$$b = \frac{\Sigma xy}{\Sigma x^2} = \frac{2,981.16}{110} = 27.10$$

$$y^* = 247.48 + 27.10(x)$$

2525	(6)	=	410.08
2526	(7)	=	437.18
2527	(8)	=	464.28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หาค่า $\bar{R}^2$ จากตาราง ANOVA

Source	SS.	df.	Variance
total.	1,349,161.9	10	134,916.19
Regression.	723,535.01	1	723,535.01
Residual	625,626.9	9	69,514.1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$\sum y^2 = \sum y^2 - \frac{(\sum y)^2}{n}$$

$$= 1,410,404.6 - \frac{(2,722.20)^2}{11}$$

$$= 1,349,161.9$$

$$\sum x^2 = \sum x - \frac{(\sum x)^2}{n}$$

$$= 110 - \frac{(0)^2}{11}$$

$$= 110$$

$$\sum xy = \sum xy - \frac{(\sum x \cdot \sum y)}{n}$$

$$= 2,961.06 - \frac{(0 \times 2,722.20)}{11}$$

$$= 2,961.06$$

$$\hat{\sigma}_b = SE \sqrt{\frac{1}{\sum x^2}}$$

$$= \sqrt{\frac{1}{11}} = 0.0953$$

$$\hat{\sigma}_a = \sqrt{\frac{\sum x^2}{n \cdot \sum x^2}}$$

$$= \sqrt{\frac{110}{11 \cdot 110}} = 0.3015$$

$$R^2 = 1 - \frac{69,514.1}{134,916.19}$$

$$= 0.4,848$$

$$SE = 263.66$$

ความเที่ยงทางเชิงคอ.

$$t_a = \frac{247.48}{0.3015} = 820.8212$$

$$t_b = \frac{27.10}{0.0953} = 284.3652$$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้